STUDIJSKA BIBLIOTEKA
LJUBLJANA

Št. 179 Poštnina plačana (Conto corrente con la posta) V Trstu, v četrtek, 29. julija 1926. Posamezna številka 30 stot. Letnik LI

List izhaja vsak [illegible] 3 mesece L 22.— [illegible] 6.50 več. — P[illegible] v širokosti 1 k[illegible] smrtnice, zahval[illegible] [illegible]čnina: za 1 mesec L 8.—, [illegible] 8.— [illegible] —, v inozemstvo mesečno [illegible] 30 [illegible] [illegible]asnina za 1 mm prostora [illegible] [illegible] obrtne oglase 75 stot., za [illegible] [illegible] denarnih zavodov L 2.— [illegible] stot. za besedo, najmanj L 3.

EDINOST

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne „Edinost" Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327 Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

„Le ventre de Trieste"

(Trebuh Trsta)

Na prostoru, kjer je pred leti stala stara ribja tržnica, t. j. v nepravilnem četverokotu med tramvajskimi tračnicami ulice Corso Cavour, koncem obzidja tržaške proste luke Vitt. Emanuele III., ustjem kanala in prvim vhodom s strani sredine mesta v prosto luko je vsako jutro živahno vrvenje. Uprava mesta je ogradila, oziroma ogradi vsako jutro omenjeni prostor, ki je leto dni sem namenjen zelenjadnemu oziroma sadnemu trgu na debelo. Trg služi skoro izključno zalaganju Trsta z imenovanima pridelkoma — izvoz ne pride pri tem v poštev. Ako smatramo interprovincijalno kupčijo kot uvoz v ožjem pomenu besede, tedaj uvaža Trst precej blaga. Prihajajo pri tem uvozu v poštev stare pokrajine kraljevine, ki zalagajo vsa severnejša mesta Italije deloma z zgodnjim in poznim ter na splošno z južnim sadjem. Tako na pr. prihaja na tržaški trg v tej dobi dnevno velika množina breskev. Vendar pa je v prvi vrsti zastopano zaledje Trsta, njega nižja in zgornja okolica. Zelenjava na pr. razen zelene paprike, je izključno pridelek tržaške pokrajine, Istre in Krasa.

Seveda sadje ne prihaja samo na trg. Spremljajo ga lastniki, oziroma in to v prvi vrsti lastnice, tako da nudi tržaški blagovni trg v zgodnjih jutranjih urah v resnici lepo, pestro sliko. Že blago, samo na sebi, razdeljeno brez pravega namena, v enake gruče, napaja obiskovalcu oko s simpatično disharmonijo barv. Kot paradižnikov, tam ob vhodu v prosto luko, živahno kariran z rudečimi lisami polumesečne oblike («jerbasi» so namreč za polovico površine pokriti z žakljem) kontrastira mogočno s temno zelenim zelenjadnim kotom nasproti hišici tržnega komisarja. V smeri proti mestu se drži prostora paradižnikov del, ki so ga prodajalci namenili krompirju. Ta se nahaja po večini v vrečah. Od vsakega kupa je ena ali druga vreča odprta, da ga zamore kupec videti. Temu nasproti čez glavno pot med prodajnimi prostori se nahaja založni prostor finejšega sadja. Izbrano sadje se nahaja v zibelki podobnih majhnih lesenih košarah-zabojčkih, ki drže vsaka po približno deset kilogramov breskev, ronglo, «amolov», marelic, grozdja itd. Ta del se zdi že sam na sebi nekako ločen od drugega trga. Ambijent je ves drugi, sadje v tistih košarah tudi vse drugo. In res — to ni produkt tržaških tal in ljudje, ki ga prodajajo niso od tod — prinašajo dnevno v Trst del svojega gorkega juga. Od tam naprej je blago mešano. Kumare, čebula, česen, krompir, paradižnik, buče, limone in pomaranče tvorijo z raznovrstnimi hruškami in jabolki lepo obrobljeno nad vse živahno sliko. Hruške in jabolka so pravzaprav resnična meja med trgom na debelo in na drobno, kajti od njih naprej, v ozkem delu blizu kanala so na tleh sami jerbasi, katerih vsak ima svojo lastnico, ki čepi blizu njega. So v jerbasih jajca, fižol, okoliški kruh, razno sadje in zelenjava. Tupatam gleda celo iz kakšnega jerbasa kokošja glava ali rep.

Nad vso to sliko plove v jutranjih urah življenje. Kričanje na eni, živahno prerekanje na drugi strani, klicanje težakov in smeh okoličank so glavni glasovi trga. Med vse to vrvenje, v enakomernih presledkih, toda na približno petnajstih straneh pada vedno enak, monoton glas, tistih, ki tehtajo prodano blago. Ob vsakem košku, jerbasu ali žaklju naznanijo z napol hripavim močnim glasom blago, količino in ceno. In vsako toliko sežejo v naložene jerbase, da si s figo, hruško ali jabolkom oslade od večnega kričanja suho, ohripelo grlo. Ob vsaki tehtnici je pult, kjer kakšna gospodična, gospod, starejša ženska oznanuje količino in ceno prodanega blaga. Tu se izve tudi ime kupca in prodajalca in zanimive so okrajšave imen, ki so v večnem občevanju tistih ljudi postale nekake sigle. «La piccola» — «vedova» itd. so na tem trgu prave trgovske firme z neomejenim kreditom pri prodajalcih in tehtnicah. Kajti slednje imajo svojo tarifo (kaj na svetu nima danes tarife?). Kdor še ni vpisan dobro na njih trgovskem registru, ta mora za vsako kupčijo plačati sproti kapital 20 centezimov. Te tehtnice tvorijo toliko središč tržnega vrvenja, toda ob njih se kupčije ne sklepajo, tam je «afar» že storjen in blago se ob odhodu s tehtnice že fakturira. Okoli tehtnic stoje težaki, čisto intimni s prodajalci in prodajalkami, z vrečami ali jerbasi na hrbtu ali rami in nestrpno čakajo, da pridejo na vrsto. So okoli tehtnic tudi prodajalci in prodajalke same, ki drže pripravljeno lastno blago. Tudi težaki poznajo že po psevdonimih prodajalce in kupce in navadno opravljajo vse po sklenitvi kupčije potrebne posle.

Sklepanje kupčij? Ironični trgovski nasmehi, kričanje, podcenjevanje blaga, hvaljenje istega, boječe in brezobzirno naznanjevanje cene, barantanje, zahtevanje in prošnje, to so faktorji, ki odločujejo. Med vsem tem uradno domač glas mestnega stražnika, ki hodi med blagom in ljudmi kakor pomirjevalec duš. Vsakotoliko se pojavi med vso to vrevo tržni komisar. Simpatična osebnost, v svetlo sivi obleki je na trgu resničen gospodar. On je zadnja instanca v razjasnitvah in razsodbah prepirov. Poznajo ga vsi. Od veletrgovca, do kmetiča ali kmetice, ki prinese na trg v edinem, ali dveh, treh jerbasih ves pridelek sezone, so že potrebovali njegove zaslombe in jo tudi našli. Ne pride v kupčiji do sklepa, oziroma je li med kupcem in prodajalcem nesporazum radi že sklenjene kupčije, evo ga — tržnega Salomona, ki s svojo razsodbo pomiri obe stranki. Težko je, v listu, kot je naš, hvaliti eno ali drugo osebnost. Ni nam pa mogoče drugače — ta gospod je v resnici na svojem mestu. Ne zna slovensko in na trgu je velika večina slovenskih prodajalcev — od teh jih je mnogo, ki niti ne znajo italijanščine. Toda dolga praksa, občevanja z našimi ljudmi je pripravila g. komisarja, da razume čisto dobro naš jezik in neredko se sliši, da mu ženica potoži svoje gorje v slovenščini in jo komisar potolaži na njene besede v italijanščini.

Še par uradnih oseb je na trgu. So to mestni stražniki, določeni v pobiranje mestnega tržnega davka. Nosijo s seboj značilne rudeče in zelene listke, ki jih oddajajo po inkasiranju kvote prodajalcem. Nihče ne uide njih bistremu očesu.

Najživahneje je na trgu okoli šeste ure. Takrat so tam še najzgodnejši in najpridnejši prodajalci in kupci in prihajajo že zaspanci. Ob tej uri so na trgu tudi najboljše cene dneva, zato vidimo tam kuharice, kuharje, gospodarje in gospodinje večjih in manjših restavracij in gostiln, vidimo vojaške kupovalce, preprodajalce obeh tržaških zelenjadnih trgov itd. Ob tej uri prihajajo vozovi naloženi z motornih jadrenic «Ponente» in «Levante» iz Kopra in koperskega parnika. Od šeste do sedme ure se tudi sklene največ in najboljših kupčij.

Okoli sedme ure in pol prereže trg brezkončni tranzitni vlak med obema postajama. Ta je nekak prednaznanilec konca tržnemu dnevu. In res — ljudje se ustavljajo le še pri ženicah in dekletih iz Istre, ki prinašajo le majhne količine blaga. Naloženi vozovi odhajajo v razne smeri — proti Sv. Jakobu, na trg Ponterosso, trg Goldoni, proti sv. Andreju, Rojanu, v sredino mesta i. t. d.

Črez trg se kmalu ulije nepregledna vrsta hitečih deklet, med njimi tupatam kakšna starejša ženska. Te niso oblečene v kmetske obleke, kakor tiste s trga. Hitrih korakov, smeje, govoreč in mnoge molče gredo mimo, oziroma skozi tržni prostor delavke točasne tovarne Spierer & Co. Med njimi delavci proste luke. Tupatam hiti med vsemi lepo oblečena gospodična, v klobuku. V vsej tej vrevi je osamljena. In vendar spada tudi ona med vse te hiteče. Življenje je vrglo tudi njo v moreči prah tobačne tovarne. Gre mimo trga v kontrast svoji dolgi vrsti in trgu samemu, ki se začenja polagoma prazniti. Zaostalo blago se nalaga na druge vozove, ki ga odvažajo v posebna skladišča, da tam počaka naslednjega dne.

Kajti ob osmi uri mora biti trg prazen.

Od osme ure zjutraj do zore naslednjega dne je ravno tisti del mesta, ki je v tej nenavadni uri, med četrto in osmo uro zjutraj, tako živ, najbolj pust in dolgočasen.

Mussolini je položil prisego

kot sindikalni minister

RIM, 28. Po kratkem odmoru v vili Savoia se je kralj danes zjutraj v spremstvu pobočnika generala Cittadinija podal na Kvirinal. Ob 9.30 je prispel prvi minister on. Mussolini, ki je položil v kraljeve roke prisego kot sindikalni minister.

Komemoracija smrti kralja Umberta I.

RIM, 28. Danes zjutraj ob 7.40 je dospel v Rim Nj. Vel. kralj. Udeležil se bo jutri cerimonij v Pantheonu ob priliki komemoracije smrti svojega očeta kralja Umberta I. Kralja spremlja pobočnik general Cittadini. Na kolodvoru sta sprejela kralja rimski prefekt in kvestor.

Kdaj bodo imenovani zadnji poteštati

Notranje ministrstvo proučuje predloge prefektov osmih pokrajin

RIM, 28. Kakor znano, do sedaj niso še bili imenovani poteštati za vse pokrajine. Osem pokrajin nima iz raznih razlogov še poteštatov. Te dni se proučujejo v notranjem ministrstvu predlogi, ki so jih poslali prefekti osmerih pokrajin glede imenovanja novih poteštatov. Predvidevajo, da bodo ti predlogi tekom prve polovice avgusta oddani pristojnim uradom v svrho sestavljanja končnoveljavnih seznamov o novih poteštatih. Kdaj bo objavljen kr. odlok glede imenovanja zadnjih poteštatov, ni znano.

Mussolini odpotoval v Forlì

RIM, 28. On. Mussolini je danes odpotoval v Forlì, da obišče svojo hčer Edo, ki je obolela na davici. Mussolini se bo povrnil v Rim v petek.

Dr. Bonelli glavni fašistovski podtajnik

RIM, 28. Fašistovski tiskovni urad javlja: Načelnik vlade je odredil, da prevzame posle glavnega podtajnika fašistovske stranke dr. Gerardo Bonelli. Novi podtajnik bo bival v Rimu ter bo na razpolago glavnemu fašistovskemu tajniku on. Turatiju.

Dijakinje napadle

svoje profesorje na ulici

RIM, 28. Iz Sassari poročajo o naslednjem dogodku, ki se je včeraj zvečer izvršil na trgu Italia:

V včerajšnjih popoldanskih urah so dijaki zvedeli za izid zaključnih izpitov na tukajšnjem znanstvenem liceju. Od 72 gojencev je izpraševalna komisija le tri gojence proglasila sposobne za vstop v višji razred. Gojenke so bile vse reprobirane. Raditega so sklenile javno se maščevati nad izpraševalno komisijo. V večernih urah ob solnčnem zatonu so se v spremstvu nekaterih dijakov zbrale na najbolj živahnem trgu Italia. Ko se je pojavila izpraševalna komisija, so jo dijakinje obkolile ter po kratkem psovanju napadle s pestmi.

«Jaz, ki sem ženska, Vam pravim, da ste navaden lump», tako se je razkričala neka dijakinja nad profesorjem, ki ji je dal slabe rede pri izpitih. Obenem pa je neki dijak oklofutal profesorja Anadianija.

Razjarjene dijakinje so razgnali mestni stražniki in karabinerji in izpraševalna komisija je mogla nemoteno nadaljevati svojo pot.

Nobile bo prišel v Neapelj

dne 2. avgusta

RIM, 28. Uradno se potrjuje, da se bo general Nobile s posadko zrakoplova «Norge» povrnil v Neapelj v jutranjih urah 2. avgusta. Mesto Neapelj pripravlja generalu Nobile in posadki veličasten sprejem. Nobile bo odpotoval 3. avgusta s posebnim vlakom v Rim.

Posvetovanja radikalov v Beogradu

Davidovićevci protestirajo radi neprimernega postopanja političnih oblasti v južni Srbiji

BEOGRAD, 28. (Izv.) Danes dopoldne je imel sejo ožji glavni odbor radikalne stranke. Seja je trajala do 2. popoldne. Razpravljali so o razkolu v beograjski sekciji radikalne stranke. Tekom vseh debat je prevladovala skupina notranjega ministra dr. Maksimovića; dosegla je, da se proglasi kot uradna lista pri občinskih volitvah za mesto Beograd lista Karajovanovića. Pašićevi pristaši, ki so prisostvovali seji, so bili s to rešitvijo nezadovoljni. V zvezi z vsemi dogodki v radikalni stranki se je odpeljal na Bled notranji minister Maksimović, da poroča kralju.

Istočasno je imel sejo v Beogradu glavni odbor Davidovićeve stranke. Razpravljal je o neprimernem postopanju političnih oblasti naprám pristašem demokratske stranke v južni Srbiji. Glavni odbor prejema še vedno iz južnih pokrajin proteste in pritožbe svojih pristašev proti postopanju državnih oblasti. Demokratska stranka grozi, da bo te proteste čimprej objavila.

Komitaški upad v Srbijo

Spopad z orožniki - Komitaši obkoljeni Ranjeni in mrtvi

BEOGRAD, 28. (Izv.) Posojilo, ki ga je prejela Bolgarska za svoje begunce, je na bolgarske komitaše tako močno vplivalo, da so zadnje dni na vseh točkah razširili svoje delovanje ter postali izredno agresivni. Sinoči je jugoslovenska vlada prejela obvestilo, da je velika četa komitašev prekoračila državno mejo pri Krivi Palanki ter se spopadla s tamkajšnjimi orožniki in prebivalci. Posrečilo se jim je obkoliti komitaše, nakar se je razvila ljuta borba. Na jugoslovenski strani je bilo do sedaj več ranjenih. Tri osebe so bile ubite. Borba traja nadalje.

Vojni minister je o tem spopadu takoj obvestil kralja na Bledu. Nato so se sestali h konferenci zunanji minister Ninčić, predsednik vlade Uzunović in vojni minister general Trifunović. Sklepali so o ukrepih, ki jih bodo storili v svrho zaščite jugoslovenskega prebivalstva ob jugoslovensko-bolgarski meji.

Katastrofalen vihar v Floridi

NIAMI, 28. Silen vihar je razsajal v Floridi in napravil za milijon dolarjev škode. Med viharjem je izginil italijanski parnik «Ansaldo San Giorgio II.» in ni mogoče dobiti nobene vesti o njem.

Čehoslovaški oficirji v Zagrebu

Jutri se odpeljejo v Beograd

ZAGREB, 28. (Izv.) Danes ob 9.30 zjutraj je dospelo v Zagreb 25 danskih gostov. Na kolodvoru so jih sprejele krajevne oblasti. Danci odidejo jutri v Ljubljano, kjer si ogledajo vse znamenitosti.

Istočasno je prišla v Zagreb skupina čehoslovaških oficirjev. Na kolodvoru so jim priredili navdušen sprejem oficirji zagrebške garnizije. Vojaške časti jim je ob prihodu izkazala častna četa. Gostje se odpeljejo jutri ob 10. dopoldne v Beograd, kjer jim pripravljajo velik sprejem.

Bolgarska pomoč ruskim beguncem

SOFIJA, 28. Bolgarska vlada je odgovorila na neko Čičerinovo noto, ki jo obtožuje nedovoljenega podpiranja ruskih beguncev na škodo sovjetski republiki, zlasti njihovega tajnega odpošiljanja v domovino. Bolgarska vlada pravi, da je po odhodu sovjetskega Rdečega križa l. 1923. iz Sofije, ko se je končala repatriacija ruskih beguncev, skušala opetovano doseči sporazum s sovjetsko vlado, da bi te begunce sprejela nazaj. Ker tega sporazuma po krivdi sovjetov ni bilo mogoče doseči, so begunci brez vednosti bolgarskih oblasti organizirali repatriacijo z ribiškimi čolni in če so bolgarske oblasti to akcijo včasih podprle, se je zgodilo samo s človekoljubnim namenom, da bi se jim med vožnjo ne pripetila kakšna nesreča. Gotovo je, da ni teh ljudi nihče silil, naj zapuste bolgarsko ozemlje. Odgovor končuje s protiočitkom, da se iz ruskih pristanišč z uradnim dovoljenjem organizirajo prevozi orožja in streliva na bolgarsko obalo z namenom podpirati državljansko vojno. Bolgarska vlada veli, da je pripravljena vse svoje izjave predati v preiskavo posebni komisiji Družbe narodov.

Poincaré na delu

PARIZ, 28. Včerajšnjo sejo poslanske zbornice so komunisti skušali motiti s hrupom in petjem «internacionale». — Velika večina pa je Poncaréja ob čitanjem vladne izjave aklamirala. Preložitev interpelacijske debate je dosegel s 358 glasovi proti 131, kakšnih 70 radikalnih socijalistov se je glasovanja vzdržalo. Najhitrejše pospešenje glasovanja o vladnih finančnih predlogih je sprejelo 418 poslancev proti 31. Listi pišejo, da še ni nobena vlada od začetka legislature imela takšne večine. — Kar se pa tiče finančnih predlogov, ki sedaj fin. komisija o njih razpravlja in stopi z njimi v petek pred zbornico, obsegajo poleg zvišanja raznih davkov in carin znižanje državnih izdatkov, prenos francoskih kapitalij na Francosko, amortizacijo javnega dolga in reorganizacijo javne uprave. Proti tem predlogom so samo socijalisti in komunisti brez pridržka, ki bodo najbrže predložili protiven načrt.

Demonstracije francoskih javnih nameščencev

PARIZ, 28. Po vladni prepovedi nameravanih demonstracij javnih nameščencev zavoljo zakasnjevanja povišanja plač je zveza teh nameščencev pozvala svoje člane, naj ostanejo doma. Unitaristična skupina pa je navzlic temu demonstrirala včeraj zvečer. Vsi dohodi do zbornice so bili močno zastraženi, varnostna služba je imela nalog, naj demonstrirajoče množice usmeri od parlamenta proč in upiralce aretira. Tekom večera je prišlo na mnogih mestih do prerekanj in prask, vendar brez hudih posledic. Aretiranih je bilo vsega nad 300 oseb, med temi žena komunističnega poslanca Maryja, vendar so bile kmalu izpuščene.

Rudarska stavka tudi na Francoskem?

PARIZ, 28. «Journal» javlja, da so sklenili unitaristični rudarji proglasiti 9. avgusta splošno stavko v znak solidarnosti z angleškimi rudarji, ki stavkajo že 13 tednov, in pa za dosego poviška 6 frankov na dan. Po «Journalu» ta stavka ne bo imela uspeha, ker je večina organiziranih rudarjev proti njej.

Eden, ki izvršuje atentate na kipe

PARIZ, 28. Včeraj okoli poldne je na trgu Združenih držav neki Garonenko, ruski državljan, razbil s kladivom bronasti kip v spomin na Francoskem padlih ameriških vojakov. Garonenka so aretirali.

Mednarodni kongres za kazensko pravo

BRUSELJ, 28. Danes se je zaključil mednarodni kongres za kazensko pravo z glasovanjem o ustanovitvi mednarodnega kazenskega sodišča in o delu kaznjencev na prostem. Prihodnji kongres se bo vršil čez tri leta v kraju, ki ga bo določilo predsedstvo.

Poljska železniška uprava ni kriva

BERLIN, 28. Razsodišče za gdanski koridor je izreklo svojo sodbo o železniški katastrofi, ki se je pripetila 1. maja lani blizu Stargarda. Po tej razsodbi se poljska železniška uprava rešuje vsake krivde, ker je skoraj gotovo, da je šlo za atentat. Vendar bo ta uprava morala vseeno plačati stroške za žrtve.

Grški «zarotniki» izpuščeni

ATENE, 28. Bivši ministrski predsednik Mihalokopulos, bivši minister Papandreon in novinar Kiron, ki so bili pregnani na otok Naksos, so se vrnili v Atene. Kafandarisu, ki je ostal v Siri, je vladni predsednik Evtaksias dovolil, da se tudi sme vrniti.

Sprememba ustave v poljskem senatu

VARŠAVA, 28. Senatna komisija je odobrila radikalne dopolnitve k načrtu o spremembi ustave. Glavni med temi dodatki bi dali senatu isto moč kakor poslanski zbornici.

Verski boj v Mehiki

MEHIKO, 28. Ljudstvo je linčalo župana iz Nochixtlanda, ker je ubil duhovnika.

Ruska žetev

MOSKVA, 28. Poljedelski komisarijat javlja, da bo znašala letošnja žitna žetev 78 milijonov ton.

DNEVNE VESTI

Razveseljiv odziv

Kakor so se mogli čitatelji «Edinosti» prepričati sami po uvodnih besedah v nekaterih dopisih z dežele, je našel naš poziv k novinarskemu udejstvovanju mladine precejšen odmev. Poleg tega smo prejeli še razna pospremna pisma k posameznim dopisom, ki pričajo, da so padle naše besede na rodovitna tla.

Smatrali smo za potrebno, da to javno omenimo, ker se nam nudi prijetna prilika, da izrečemo svoje priznanje tudi naši kmetski mladini, ki se je odzvala našemu pozivu v obilnem številu. Njeni dopisi so dokaz, kako trezno in bistro znajo naši vaški fantje in dekleta presojati domače stvari, skrbi in zadeve ter jih potem sporočiti svojemu listu «Edinosti» v priprosti, a lepi in razumljivi obliki. Taki zgledi se morajo posnemati povsod, ne sme ga biti Slovana v Julijski Krajini, ki bi ne bil že večkrat ali ne bo v bodoče pisal «Edinosti».

Pri tej priliki pa moramo opozoriti na en nedostatek, ki ga nehote zagrešajo naši prijatelji-dopisniki. Opazili smo, da vsi brez izjeme zelo radi krajšajo besede. Radi tega se večkrat zgodi, da se ne more prav razumeti, kaj je hotel dopisnik reči s tako skrajšano besedo. Prosimo torej vse naše cenjene prijatelje, naj vsako besedo (razen navadnih kratic) popolnoma izpišejo, da bo izključena vsaka neljuba pomota.

Pomanjkljivost tolmačenja

(Glas iz občinstva)

G. prof. Lorenzoni je poznan kot prevajalec nekaterih slovenskih del tako na pr. tudi prelepega Cankarjevega Hlapca Jerneja. Prof. Lorenzoni je tudi sodnijski tolmač pri porotnih razpravah. Vse občinstvo je pa posebno te dni zapazilo, da ni dorasel tej svoji težki nalogi. Prevodi gotovih besed, rečenic rabljenih v slovenščini v prenesenem pomenu, so bili čisto zgrešeni; posebno navzočno slovensko občinstvo se je kar čudilo nad takimi pogreški.

Smatramo službo sodnijskega tolmača za tako kočljivo in važno, da zahteva od tolmača nele popolnega znanja jezika, ampak šeg, običajev in duše dotičnega naroda, ako se hoče doseči popoln smiseln prevod in ne le navaden čisto tehničen prevod izgovorjenih besed. Da ne bo trpel ugled sodne oblasti, je potrebno prav nujno izpremembe na boljše v tem oziru.

Sicer pa bi tudi druge važne državne oblasti rabile boljšo prevajalno službo kot pa jo imajo. Praktične skušnje in pa pritožbe so jih lahko prepričale, da je za pravilno, pošteno jurisdikcijo potreba res popolne službe v tem oziru in še kljub temu ne bodo odpravljeni nedostatki neizogibni pri vsaki posredniški prevajalni službi. Tolmačenje je pač le nezadostno nadomestilo za neposredno občevanje v živem jeziku upravljanega ljudstva.

Sobota 31. t. m. je zadnji rok za popravljanje davčnih napovedi

Ponovno opozarjamo še enkrat na članek v nedeljski «Edinosti» z dne 25. julija glede popravljanja davčnih napovedi.

Podrobnejša pojasnila dobe vsi oni davkoplačevalci, ki bi radi popravili svoje davčne napovedi pri političnih tajništvih Edinosti v Gorici ul. Carducci 7, I. ter v Trstu v ulici S. Francesco d'Assisi 20. I.

Varujte se pred tifusom!

Občinski zdravstveni urad sporoča:

Kakor prejšnje leto, tako so postali tudi letos v začetku poletnega časa gostejši slučaji tifusa.

Nevarnost okuženja po vodi in mleku, ki sta bila najglavnejša nosilca te bolezni, se je radi uspešnih mer znatno zmanjšala, toda sirova zelenjava in sadje, ki se jesta v tem letnem času, lahko okužita ljudi s tifusom, tako n. pr. solate, radič in pa tudi školjke. Posebno nevarne so školjke, in v slučajih, kjer se je mogel ugotoviti vir okuženja, je šlo vedno nad polovico slučajev na račun školjk, ki so se zauživale sirove.

Ta ugotovitev je važna. Izkustveno je dalje dokazano, da imajo tifusni bakcili zelo veliko razvojno možnost ravno v morskih mehkužcih, posebno v oštrigah. Na drugi strani pa je treba pomisliti, da se stekajo vse greznice tržaškega mesta v pristanišče, katero je radi tega nekako pravo stranišče.

Dokler se to vprašanje ne reši na zadovoljiv način, se morajo smatrati vsi morski mehkužci, ki se ulovijo v pristanišču, za nečiste in kdor se noče okužiti s tifusom, naj jih ne je surove. Pri tem pa je treba pripomniti, da se te živali nikakor še ne razkužijo, ako jih samo malo segrejemo ali pa le poškropimo z limonovim sokom. Nasprotno: ako hočemo biti gotovi, jih moramo kuhati več časa, n. pr. ravno toliko časa, kolikor je potrebno za pripravo rižota s takoimenovanimi «morskimi ušmi» (pidocchi).

Meščanstvo se poziva, da tudi samo pomaga oblastvom pri pobijanju tifusa s tem, da se vsakdo ravna po sledečih predpisih:

1.) Nihče naj ne je morskih mehkužcev (oštrig itd.), ki so bili ubrani v pristanišču. Kdor se jim nikakor ne more odpovedati, naj jih ne je surovih, temveč naj jih skuha (ne samo segreje!).

2.) Naj se ne je surove zelenjave; če pa se je, naj se natančno očisti in večkrat opere, najmanj štirikrat, in sicer če je mogoče pod pipo v stalno tekoči vodi.

Veličasten pogreb Oskarja Cosulicha

Včeraj zjutraj se je vršil pogreb comm. Oscarja Cosulicha, velikega industrijalca in brodolastnika, ki je — kakor smo poročali — na tragičen način izgubil življenje na letovišču v Portorose. Pogrebne ceremonije so bile nadvse veličastne; udeležba občinstva je bila tako ogromna, da je bil promet v ulicah, koder se je premikal žalni sprevod, za par ur skoro popolnoma prekinjen.

Pogreb je bil napovedan za 10. uro, toda že mnogo prej se je zbrala pred stanovanjem pokojnika velika množica občinstva, čeprav je bilo vreme zelo neugodno: nebo je bilo oblačno in pozneje je začel padati dež. Okoli devete ure, ko so bila vrata hiše žalosti otvorjena občinstvu, se je pričelo pravcato romanje k mrtvaškemu odru, na katerem je ležal pokojnik. Tisoči delavcev in uradnikov iz ladjedelnic ter pomorščakov so na ta način izkazali svojemu predstojniku zadnjo čast. Samo iz ladjedelnice v Tržiču je prispelo okoli 2600 delavcev; pripeljali so se s tremi parniki. Pred mrtvaškim odrom so se vrstili tudi številni zastopniki raznih oblasti in udruženj ter množica uglednih meščanov. Okoli 9.30 so prispeli prefekt gr. uff. Gasti s svojim tajnikom, poveljnik armadnega zbora general Montanari ter poveljnik VI. cone državne milice general Monesi, ki so izrazili prizadeti družini svoje sožalje. Ob mrtvaškem odru so se vrstili na častni straži pomorščaki paroplovne družbe «Cosulich», a v veži so sprejemali goste pomorski častniki.

Ob 10.15 so častniki in strojniki dvignili krsto z mrtvaškega odra in jo položili na pogrebni voz, ki je bil okinčan z venci ožjih sorodnikov. Nato se je začel počasi razvijati žalni sprevod. Spredaj so korakali nositelji vencev, ki jih je bilo 150; drugih sto jih je bilo naloženih na sedmih vozovih. Za mrtvaškim vozom so korakali brat in sestre pokojnika, njegova žena ter drugi ožji sorodniki. Za njimi so se uvrstili v sprevod člani ravnateljstva paroplovne družbe «Cosulich», tržiške ladjedelnice, družbe za zračni promet «S.I.S.A.» ter raznih drugih družb; njim so sledili zastopniki civilnih in vojaških oblasti ter nepregledna vrsta drugih odličnih oseb iz Trsta in drugih krajev Italije in tudi iz inozemstva. V zelo velikem številu so bili zastopani zastopniki raznih paroplovnih družb. Sledila je tisočglava množica pomorščakov, delavstva in drugega občinstva. Žalni sprevod je krenil čez trg Libertà po ulicah Benvenuto Cellini, Trento, Milano in XXX Ottobre k cerkvi Sv. Antona Novega, kjer je bila krsta blagoslovljena. Po blagoslovitvi so častniki paroplvne družbe «Cosulich» položili krsto zopet na mrtvaški voz. Predno se je sprevod zopet razvil, je imel prefekt gr. uff. Gasti govor, v katerem je proslavljal vrline in zasluge pokojnika ter prečital sožalne brzojavke ministrskega predsednika Mussolinija, ministrov Volpija in Belluzzija. Nato je povzel besedo tržaški komisar comm. Perez, ki je v imenu tržaškega mesta izrazil pokojniku poslednji pozdrav; za njim je govoril v imenu udruženja brodolastnikov gr. uff. Uccelli. Končno so govorili še comm. Fries, zastopnik paroplovne družbe «Società Veneziana di Navigazione», kap. Duse, delegat fašistovskega mornarskega udruženja, in odv. Becchi, predsednik udruženja prostih brodolastnikov v Genovi.

Nato je žalni sprevod krenil na pokopališče k Sv. Ani. Mrtvaškemu vozu je sledilo kakih 150 kočij in okoli 100 avtomobilov. V ulicah, koder se je pomikal sprevod, so bile zaprte vse trgovine in z mnogih oken so visele v znak žalosti zastave na pol droga. Ob straneh pa se je gnetla ogromna množica občinstva. Pogreba se je udeležilo približno 10.000 oseb.

IZPLAČEVANJE POKOJNIN V TRSTU

Plačevanje pokojnin državnim upokojencem se bo vršilo po sledečem redu:

1) **Civilni ni vojaški upokojenci izpod bivše vlade:**

a) vdove in sirote (vhod z ul. Canal Peccolo): 31. VII. št. 1 do 900, 2. VIII. št. 901 od 1760, 3. VIII št. 1761 do 6820, 4. VIII. št. 6821 do 12000, 5. VIII. št. 12001 dalje;

b) **direktni upokojenci (vhod s Piazza Verdi):** 31. VII. št. 1 do 1100, 2. VIII. št. 1101 do 2600, 3. VIII. št. 2601 do 9100, 4. VIII. št. 9101 do 13600, 5. VIII. št. 13601 dalje.

2) **Začasne vojne podpore:**

a) invalidi (vhod s Piazza Verdi): vsi 11. avgusta;

b) vdove in sirote (vhod z ul. Canal piccolo): vsi 11. avgusta.

Vsi predujmi brez knjižic toliko osebam iz starih kolikor iz novih pokrajin se bodo plačevali 30. julija.

Sekvestrirane svote in alimenti se izplačajo 5. avgusta (vhod s Piazza Verdi).

Upokojenci naj se predstavijo v **določenem redu, ker bodo sicer morali čakati do konca. Taki zamudniki naj se potem predstavijo 11., 12., 14. do 20., 23., 24. in 26. do 28. avgusta.**

PRISTOJBINA ZA SOCIJALNO SKRBSTVO V PRID NOVINARJEM.

Državni zavod za skrbstvo v prid novinarjem sporoča:

V smislu čl. 1. kr. odloka-zakona od 14. januarja št. 86 morajo uprave vseh listov, revij in kakršnihkoli periodičnih publikacij, počenši s 1. avgusta, prilepiti na vsako pobotnico za naročnino in inserate posebno znamko za 20 stotink. Ako se ima objaviti isti inserat več nego trikrat, je treba prilepiti znamko za vsako trikratno skupino in odlomke. Znamke nosijo napis «Previdenza giornalisti italiani» in se prodajajo na vseh glavnih poštah po glavnih mestih pokrajin in pa po nabiralnicah, ki bodo v to pooblaščene. Kdor se ne bo držal teh predpisov, bo kaznovan po zakonu. To pristojbino morajo plačevati tudi «Gazzetta Ufficiale» in pokrajinski uradni listi, in sicer za vsako pobotnico, **izdano za inserate, ki se plačajo.**

UČITELJSTVU

Opozarjamo delegate, da bo odkazoval prenočišča poseben odbor. Vsak se mora obrniti do njega. Posluje v «Trgovskem domu» 31. julija od 14.—19. ure.

SPOMENIK FRANU MIKLOŠIČU V LJUTOMERU

Povodom 35-letnice smrti d.rja Frana Miklošiča, enega izmed največjih slavistov, ne samo slovenskih, temveč vseh evropskih slavistov sploh, se odkrije spomenik. Ta pomembna svečanost se bo vršila dne 8. avgusta t. l. Prijave za udeležbo sprejema trško županstvo v Ljutomeru. Na prijavljeno željo se priskrbijo tudi prenočišča.

Svečanost, ki bo obenem tudi poklonitev slovenskega ljudstva duhu svojega velikega sina, se bo vršila po tem-le sporedu:

Udeleženci se zberejo ob pol 13. uri pred spomenikom.

1) Pozdrav došlih gostov v imenu pripravljalnega odbora.

2) Slavnostni govor: govori dr. R. Nachtigal, vseučiliščni profesor v Ljubljani.

3) Odkritje in prevzem spomenika v varstvo trške občine.

4) Petje in godba.

Po odkritju se vrši v hotelu «Triglav» banket. Po banketu ob 16. uri poljubno izlet k rojstni hiši dr. Miklošiča v Radomerščaku in Stanka Vraza v Cerovcu.

Za goste, ki ostanejo v Ljutomeru, se priredi drugi dan izlet v Slatino Radenci, v Prekmurje in druge kraje v okolici.

Udeležencm se dovoljuje polovična vožnja po vseh železnicah na ozemlju Jugoslavije.

IZ URADA POLIT. DRUŠTVA «EDINOST» V TRSTU

Martin Golja iz Trsta, Josip Čudak iz Jelovice, Ivan Punis iz Zrenja, Venceslav Barut iz Dekani, Josip Križman iz Oprtlja in Blaž Kozlovič iz Materade nai pridejo na tajništvo po pojasnila v svojih stvareh ali pa naj pošljejo znamke za trošek pismenega odgovora. **Tajništvo.**

TRŽAŠKI BLAGOVNI TRG

Cene dne 28. t. m. na debelo:

Zelenjava: Solata 60—100, paradižniki 20—80, belo zelje 50—100, vrzote 90—100 krompir (letošnji) 40—50, radič 80—300, fižol 80—120, fižol za luščenje 110—220, fižol zelen mali 100—180, bledes —.—, grah 140, buče 55—100, kumare 60—80, špinača 50—80, malancane 140—210, korenje —.—, paprika (zelena) 350—400, česen 150—200, čebula 40—80.

Sadje: Marelice 290, breskve 100—750, «amoli» 80—220, cimbarji 80—120, ronglo 200—220, češplje 90—200, fige 120—200, jabolka 70—150, hruške 120—480, jagode 800, grozdje 200—800, pomaranče 50—70 L zaboj, limone 12—45 L zaboj.

Trg je bil preobložen s paradižnikom, ki je bil predmet najživahnejšega kupčevanja. Veliko je bilo povpraševanje po sadju, posebno finem, katerega je bilo na trgu malo. Naenkrat so padle v količini hruške in jabolka, kar je dvignilo njih ceno. Še vedno je, razen starih pokrajin kraljevine, Istra, ki zalaga trg, najsibo s sadjem ali zelenjavo. Paradižnik je sploh ves iz Istre. Krompirja je bilo na trgu zelo malo, istotako tudi interesentov.

Kupčija precej mrtva.

Društvene vesti

— **Kolaki!** Danes so vabljeni vsi člani društva na važen sestanek ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih. Navzočnost vseh članov obvezna. — Odbor.

TELESNA VZGOJA

SPORT

NEDELJSKI LAHKOATLETIČNI MEETING NA TRSTENIŠKEM IGRIŠČU

Nogometna tekma «Zora» - «Tommaseo»

Zahodnjo nedeljo dne 1. avgusta se bo vršil (ob 16. uri) na trstenitkem igrišču lahkoatletični meeting, ki ga organizira D. K. N. T., na katerem lahko tekmujejo vsi verificirani atleti S. U. in drugi. Tekmuje se v sledečih panogah: tek 100 yardov (91.47 m), 800 m, 3000 m, met krogle, met koša, skok v višino, skok v daljino in štafeta 4 × 100. Prijavnina znaša za vsako panogo 1 liro, za štafeto 5 lir.

Prijave naj pošljejo posamezna društva čimprej na D. K. N. T. (Trst, ul. G. Zanetti 1).

Na 17.30 je določen pričetek tekme med četama Zore in Tommasea.

Otvoritev sportnega igrišča M. D. Zarje v Bazovici

Skromna, a toliko bolj prisrčna je bila slavnost, ki so jo priredili preteklo nedeljo mladi Zarjaši iz Bazovice. Otvorili so igrišče, katerega so si zgradili s svojimi lastnimi rokami. Vsa čast jim! Po jednostnim, a tem bolj globokem nagovoru predsednika se je odigrala prva vzpodbujevalna tekma med M. D. Rocolom in M. D. Zarjo, ki je izpadla 2:1 v prid Rocolu. V mladi četi Bazovice se je posebno odlikoval znani Gruntar Drago, dočim je doletela Gruntarja Danila takoj v početku igre mala nezgoda, ki gre na rovaš še ne povsem izravnanega igrišča. Od Recola smo vajeni boljše igre. Posebno se je opazilo pomanjkanje šuta na goal. Samo tehnično igračkanje pred golom ne dovede do uspehov.

Zarjašem želimo obilo uspehov tudi na sportnem polju. **Sportaš.**

Concordia - Jadran

V nedeljo 1. avgusta ob 2. uri in pol se srečata omenjeni četi na igrišču Jadrana v Herpeljah-Kozini v prijateljski nogometni tekmi. Tekma bo vsekakor zanimiva spričo kakovosti obeh čet. Obenem se nudi sportnikom lep izlet v Kozino. Odhod vlaka ob 11.55.

Iz tržaškega življenja

Samomor mladeniča.

Včeraj zjutraj okoli 17. ure so ljudje našli v bližini pivovarne Dreher v BoškETU na tleh mladeniča, ki ni kazal nikakega znamenja življenja. Okoli njega se je širil močan duh po karbolni kislini, po čemur se je dalo sklepati, da se je mladenič zastrupil. To domnevo je potrdil zdravnik rešilne postaje, ki ga je eden izmed navzočnih poklical na lice mesta. Zdravnik je dognal, da je smrt nastopila že pred več urami. Medtem so bili obveščeni o dogodku orožniki, ki so, prišedši na lice mesta skušali ugotoviti identiteto samomorilca, kar se jim pa sprva ni posrečilo. Šele pozneje, ko je bilo truplo po izvidu sodne komisije pripeljano v mrtvašnico mestne bolnišnice, je bil nesrečnik spoznan za 25-letnega Artura Cogoj, stanujočega v ljudskem prenočišču v ulici G. Gozzi št. 5. Vzrok samomora ni znan.

Avto ga je podrl

Ko je 56-letni trgovec Josip Antodeschini, stanujoč v Barkovljah-Bovedo št. 90, včeraj opoldne idoč po ulici Ghega dospel ma na križišče ulice C. Rittmeyer, mu je nenadoma prestrigel pot neki avto in predno je mož utegnil odskočiti, je že ležal ves zdelan v cestnem prahu. Avtomobilist, po imenu Henry Bendel, nastanjen v hotelu «Savoja», je priskočil nesrečnemu trgovcu na pomoč in ga prepeljal v mestno bolnišnico. Tam je zdravnik izlečil in obvezal Antodeschiniju številne praske in bunke na levi nogi in roki. Mož bo ozdravil v 7 dneh.

Razne nezgode

Sinoči je mati prinesla v mestno bolnišnico 2-letnega Marija Pischiang, stanujočega v Škednju št. 555; otrok je bil hudo oparjen po prsih. Kakor je povedala mati, je mali Marij predvčerajšnjim stal poleg nje pri ognjišču, na katerem je kuhala juho. Ko je dvignila pokrov, da bi juho osolila, se je pisker prevrnil in vrela juha je pljusknila otroku na prsa. Revčka so sprejeli v nevarnem stanju v dermatologični oddelek.

— Pri delu v tovarni strojev pri Sv. Andreju je 30-letni mehanik Karel Gessich, stanujoč pri Sv. Mariji Magdaleni zgornji št. 622, včeraj popoldne prišel z desno roko med dve železni plošči, ki sta mu zmečkali zadnji člen kazalca. Nesrečni mehanik je dobil prvo pomoč v mestni bolnišnici. Moral se bo zdraviti kake 3 tedne.

— Z avtomobilom rešilne postaje je bil včeraj popoldne prepeljan v mestno bolnišnico 48-letni mizar Alojzij Puntin, stanujoč v ulici Giuliani št. 6. Mož je pri delu v nekem privatnem stanovanju padel z lestve ter si zlomil desno nogo v členku. Ležati bo moral najmanj 3 tedne.

Tržaško sodišče

Kazenske razprave

Razprava proti odv. Tarabocchia Antonu, Flabetič Ferdinando in Ive Ivanu radi goljufije. — Vsi trije oproščeni

Včeraj se je vršila obravnava v zadevi Ive Ivana v zvezi s Flabetičem Ferdinandom radi goljufije na škodo Piriča, drž. uradnika. Obtožnica omenja v zvezi s to goljufijo tudi tržaškega odv. Antona Tarabocchia. Rekonstrukcija zločina bi bila v glavnem sledeča:

Flabetič je pred časom sprejel od tukajšnje direkcije državnih železnic nalaganje in razlaganje premoga na postaji sv. Andreja v Trstu in (za poznejši čas) tudi v Divači. Da zamore zadostiti zahtevam sprejetega dela, je on, v trenotku brez potrebnih sredstev, začel iskati posojila. — Omenil je to gotovemu Ive Ivanu, ki si je navzel nalogo, poiskati mu potrebno posojilo. Slednji se je v ta namen poslužil najnavadnejšega sredstva — oglasil se je v nekem javnem listu, kjer pa je namesto posojilo rabil usodno besedo kavcija. Na tej slednji besedi je bila zgrajena vsa obtožnica. Odv. Tarabocchia je bil v toliko zapleten v to zadevo, da je sprejel v depozit svoto L 900 kot 2% odškodnino posredovanju Ive Ivana in da ni v zadevi posojila v znesku L 8000 konvertiral neke menice v zadolžne listine. Gre za menico L 2000 deloma že izplačano s strani Flabetiča, ki pa je v potrdilo prejel namesto pobotnice skvitirano menico v plačanem znesku. Denar je na besedo kavcija posodil Pirič, tožeča stranka.

Zadevo sta lepo ilustrirala odv. Barich in Bologna in dokazala, da je bilo vse skupaj le nekoliko nesrečna in nespretna trgovska akcija, v kateri se zamore očitati obtožencem le nekoliko površnosti, da pa je bila vsej tej zadevi kriva največ trgovska smola Flabetiča t. j. da podjetje ki bi lahko tvorilo juridično podlago za nabavo posojila, ni uspelo in zaraditega Flabetič ni mogel v času zadostiti svoji dolžnosti.

Ive Ivana je branil odv. Melone.

Sodišče je, tudi na izjavo državnega pravdnika samega, izreklo popolnoma oprostilno razsodbo nad odv. Tarabocchia, oprostilo Flabetiča in Iveja, slednjemu pa naznanilo pričakovanje nove obtožnice.

Iz tržaške pokrajine

IZ SEŽANE

Na trgu v Sežani je bilo na prodaj dne 22. julija t. l. 302 glavi živine, in sicer: 134 glav volov, krav in telet, 41 konj in 127 prašičev. Cena goveji živini od 4—430 lir stot žive teže, teleta od 6—650 L st. mertve teže, konji 1500-4000 L glava; prašički 5—8-tedenski 65—140 L glava. Kupčija s prašički in teleti prav dobra. Kupčija z govejo živino radi valute nestalna. Iz Jugoslavije je bilo na trgu le malo živine, vzrok valuta in delo na polju.

Prihodnji tržni dan 12. avgusta 1926.

Reška pokrajina

ZAGORJE NA PIVKI

Zagorjanu, ki je napisal članek v «Edinosti» z dne 24. t. m., bi povedal, da ni Zagorjan, ampak Zagorec, kakor se rabi v ljudski govorici. Ne vem, zakaj naši ljudje tako radi preminjajo imena prebivalcev v pismeni slovenščini. Tako na pr. pišejo: Knežak — Knežančan, Parje — Parčan, Postojna — Postojnčan; govorijo: Knežan, Parec, Postojnc. Meni se zdijo ti domači izrazi mnogo lepši in — samoobsebi razumevno — bolj uglajeni.

Sicer pa ima glede drugega popolnoma prav. Gospodarstvo nazaduje; zaslužki ne dosegajo izdatkov, povrh tega še ta nesrečna kuga na gobcih in parkljih, ki je kriva, da je vsa goveja živina z mlekom vred izolirana, slaba vremena, ki nam tudi delajo občutno škodo, draginja živil, temu nasproti pa za današnje čase prenizka cena lesa, vse to povzroča, da se naš kmet dolži in dolži in v strahu in upu gleda na bodoče dni. Sploh .. bi dalo o našem gospodarstvu mnogo razpravljati, kar pa bom storil v enem prihodnjih dopisov; danes se bi rajši pogovoril nekoliko z našimi društvi.

Zagorje je bilo pred vojno ena najbolj agilnih vasi v društvenem oziru na Notranjskem. Bralno društvo, ki obstoja že približno 50 let — takrat je bila narodna zavest še v povojih — je vršilo svojo nalogo nadvse častno in vzgojilo v Zagorju vse polno krepkih moči, tako da je Zagorje stalo kulturno mnogo višje kot pa bližnje občine. Vojna pa nam je — kakor tudi drugod — toliko škodila, da se posledice poznajo bolj sedaj kot pa takoj po vojni. To ni nazadnje nič čudnega. Če pomislimo, da so morali mladi fantje, namesto okušati blagodejni vpliv društev, v vojno, kjer se niso navadili nič dobrega, moramo tudi razumeti, da jih je bilo težko navaditi na društveno življenje po vojni. Ali krajše povedano: naraščaj, ki bi se bil v teku vojne vpisal, je odmanjkal in nam po vojni še celo škodil. Bralno društvo ni po vojni skoraj nič delalo, toda o tem pozneje.

Za Bralnim društvom imamo «Gasilno društvo», ki obstoja 30 let. Je precej močno in prireja običajne vsakoletne vesčlice, da s tem krije svoje letne stroške. To društvo je precej agilno, toda smernice in delokrog društva ne dopuščajo, da bi se vsestransko razvijalo.

Imeli smo tudi «Fantovski klub» s pevskim in dramatičnim zborom, ki je menda obstojal okoli 15 let, pa je po vojni razpadel, oziroma se pridružil «Bralnemu društvu». Oba zbora sta sicer i vnaprej delovala in pomagala pri tujih in domačih veselicah, vendar nista pokazala tiste agilnosti, ki je potrebna v sedanjih razmerah in to radi tega, ker nista imela zaslombe in vzpodbude lastnega društva.

Pri tej priliki naj omenim tudi Mladinski krožek «Pivka». Omenjam ga zato, ker hočem natančno opisati vse naše kulturno stanje, še bolj pa zato, da uvidijo naši društveniki, kolikega pomena je za nas naraščaj in kako zgledi vlečejo. Že dolgo je temu — menda 14—15 let, ko smo se zbrali 13—14 letni dečki, hoteč posnemati starejše, in ustanovili lastni «Deški klub». Imeli smo svoj odbor, blagajnika, tajnika, vse kakor «veliki». Izdajali smo celo — česar «veliki» niso imeli — svoj časopis, seveda samo za člane, v katerega smo sami pisali — po svoje. Ta klub se je dobro držal do vojne in še celo nekaj časa v vojni. Medtem smo mi seveda odrastli in odšli vsi k vojakom. Toda spomin na ta klub je ostal pri mlajših in ti so takoj po vojni oživotvorili naš stari klub, mu spremenili ime v Mladinski krožek «Pivka». Ta krožek — sestoječ iz samih dečkov — je bil takoj po vojni najbolj delujoče društvo v Zagorju. Napravili so svoj oder — ne toliko slab, da ne bi bil primeren za mladeniče —, imeli svojo knjižnico, po kateri so posegali radi tudi odrasli, igrali na odru krajše igre in ne pretiravam, ako rečem, da se na mnogih odrih slabše igra. In vse to na lastno inicijativo in brez drugih pomoči. Škoda, da se je lansko leto združil z «Bralnim društvom», ker bo konservativnost starejših uničila oziroma spridila te mlade požrtvovalne moči. Gotovo ne bo prav starejšim ta očitek, toda kar je res, je res: Mnogokrat je prestrežen vzlet mladine radi njihove pretirane preudarnosti, posebno pa če se pri tem igra vlogo nepoznanja časa, oziroma nerazumevanja.

G. urednik naj oprosti moji dolgoveznosti. Lahko bi isto napisal s pogostimi krajšimi članki, kateri pa prav gotovo bi ne imeli tistega uspeha, kot bi jaz rad videl, da bi ga imel ta. In če bo uspeh pri nas, bo mogoče koristil ta dopis tudi drugod, saj je toliko vasi ki spijo.

Prehajam k sedanjemu društvenemu življenju pri nas. V tem času imamo samo še dve društvi, ki pa sta po svoji zgodovini slavni. Navdušenje za stvar, idealna požrtvovalnost in disciplina, to so točke, ki so vedno dičile naši društvi. Ti dve društvi sta Bralno in Gasilno društvo. Omenil sem njih zgodovino, da toliko lažje ugotovim sedanjost: slavna zgodovina in neslavno životarjenje.

Kaj dela «Bralno društvo»? To društvo, ki bi moralo imeti kulturni pregled nad vso občino, ki bi moralo biti našim ljudem zvezda vodnica, to društvo žalostno sanja o minulih dneh. Kaj pa, tistih ne bo več! Ali naj povem, kaj in koliko je delalo v povojnem času? Ne bi se motil, ako bi napisal en velik «nič». Par knjig, ki jih v zimskem času razdeli med svoje člane in nečlane, to je vse. Moje mnenje pa je, da samo čtivo, posebno razni romani, prav malo doprinesejo k izobrazbi naroda in v mnogih slučajih celo škodijo. Za pravilno razumevanje knjig je treba temu primerne podlage in ako ni te, delujejo v nasprotni smeri. In ravno v društvih se ta izobrazba pridobi.

Kakor sem že povedal, Bralno društvo ni delalo po vojni nič. Ni imelo ne kulturnih prireditev, ne predavanj, ni si določilo nobenih smernic za sedanji čas in imelo en edini občni zbor. Niti članarine ni pobiralo, najbrže se ni upalo. Da pa ne bom samo kritiziral, naj povem, kako si jaz mislim, kakšna naj bodo naša društva, ne samo tu, ampak po vsej okolici, ker pri večini naših bližnjih društev se opaža isti pojav kot tu. Društvo naj bo delavno! Večerne ure so pri nas na deželi prav gotovo najbolj primerne za vaje, pogovore, sestanke itd. Člani, namesto zvečer v gostilno v društveno sobo! Tam je izobrazba in razvedrilo, tam si uriš duha in telo. Vaje pevske, dramatske in druge si morajo slediti, brez ozira na to, ali bomo imeli javno pokazati svoje znanje ali ne. (Pri nas bi ga lahko pokazali, pa — nismo nič znali.) Fantje zvečer pojejo na vasi, ali ne bi bilo lepše, da bi peli iste pesmi pod okriljem društva in med narodne vpletli še kako umetno? Ker zastonj je: vsak član našega naroda mora biti član naših društev! Zato mora prenehati zaspanost, ki nas sedaj tlači. Mora prenehati, da odbor po seji gre olajšan domov, češ zopet smo prestali težko dolžnost za par mesecev.

Gasilno društvo je do sedaj še precej dobro delalo, vendar bi bilo potrebno, da se vršijo v večjem številu gasilske vaje. To utrja disciplino. In pa kulturne prireditve večkrat na leto. Naši gasilci imajo to slabost, da polagajo več važnosti na gmotni kakor na moralni uspeh prireditve. To je zgrešeno! Gotovo je, da je potreba denarja za to in za ono stvar, posebno pri gasilnih društvih, da se pa temu odpomore, naj se vršijo večkrat prireditve. Nisem pa hotel reči, da gasilci kar napravijo, slabo napravijo; dobro napravijo, toda stremeti bi morali k boljšemu.

Želel bi, da bi Zagorci začeli zopet z vztrajnim delom. Saj če se primejo, napravijo! Samo odločijo se tako težko! Kje ste igralci «Starih grehov», ki so se vam divili udeleženci? In pevci «Mladega junaka», ki ga pojejo le najboljši zbori? Pevovodje ni? Z dobro voljo se vse dobi, tudi pevovodjo. Za nekaj časa kakega iz okolice, potem pa svojega. In kako lepo bi bilo — meni se že sedaj dobro zdi — ko bi imeli lep, nov, moderno napravljen oder! Koliko več veselja bi bilo za dramatiko! In še koliko drugih stvari je potreba! Za te bom pa povedal, ko bo napravljen nov, moderen gledališki oder.

Do takrat pa k delu! Ker delo je življenje, tako vsaj trdi moj prijatelj, dober Zagorec in še boljši društvenik. In jaz mu pritrjujem. J. V.

Gospodarstvo.

Vinski trg v Italiji v preteklem tednu

Ni na razpolago preveč zalog pridelka iz leta 1925. Zato se v nekaterih pokrajinah dvigajo cene vinu.

V Pijemontu se prodajajo vina z 11 do 12° alkohola po 240—280 lir hektoliter, vina po 13° so prekosila L 300 za hektoliter. Chianti gre po 250—300, navadna črna vina 200.

Olje

Cene olja se nalahko dvigajo. Dobro blago se prodaja od L 950 do 1100 lir kvintal. Na splošno se predvideva stalen trg, ker so upi na letošnji pridelek zadovoljivi.

Razvoj krompirjevega in sadnega trga tekom preteklega tedna v mestih Nemčije

Krompirjeva sezona se skoraj lahko smatra zaključena, čeprav se je zoritev domačega nemškega krompirja radi slabega vremena nekoliko zakasnila. Krompir je šel zadnje dni po 10—11 mark q. — Prihaja pa na trg silno dosti italijanskega sadja. Radi toplote pride precej blaga pokvrjenega na trg. Breskve po 60—80 M. stot, marelice 48—56, paradižniki po 12 do 24 M stot.

DAROVI

V počastitev spomina blagopok. strica Andreja Černuta, daruje družina Kristjana Hodnik L 50 za Šol. društvo. Denar hrani upravništvo.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

POROTNE RAZPRAVE V GORICI

Nadaljuje se razprava proti Lušickemu radi umora in poskusa umora. Zasliši se

mati Avgusta Gabrijelčič.

Najprej pojasni zgodovino pogodbe, kako je oddala julija meseca 1923. Lušickemu gostilno in trgovino. Iz prve naj bi imel polovico čistega dobička, glede trgovine se ni nič sklenilo. V začetku je bil poslovodja zelo marljiv. Dolgo časa se ni rešila prošnja za obnovitev gostilniške koncesije. Na ponovna drezanja je prišla rešitev, a bila je negativna. Gostilna se je morala zapreti. Lušicky se je kljub temu držal pogodbe. Sledila so pogajanja z njim. Kot odškodnino je zahteval 6000 lir, a se je pozneje zadovoljil z 2000 lirami. Čeprav je bila gostilna zaprta, se je držal trgovine in trafike, dokler se ni sklenil pri odvetniku nov dogovor, po katerem je imel Lušicky trgovino do 31. avgusta. Ta dan je šla njena hči Jelka v Gorico. Popoldne jo je povabil Lušicky ljubeznivo, naj pride k obračunu. Ni hotela iti, dokler se ne vrne hči Jelka iz Gorice. Ko se je zvečer vrnila, so šle ona, hčeri Jelka in Klavdija v sobo med kuhinjo in spalnico. Lušicky se je zadrl v hčerko Klavdijo, češ da nima ničesar opraviti. Klavdija mu je odgovorila, da je prišla za družbo, ker se boji za mamo, ki jo je bil nekoč že zaklenil v sobo. To je Lušicky zanikal, nakar je šla hči Jelka po njegovo ženo, da bo pričala o tem. Ta je prejšnjo trditev tudi zanikala, nakar je padla beseda «lažeta!». Nato je ona čutila udarec v lice, videla kako beži hči Klavdija iz sobe, hitela je za njo, a moči so ji pešale in padla je.

Nato je odgovarjala Avgusta Gbrijelčič na razna vprašanja, ki so jih ji stavili predsednik, državni pravdnik in zagovornik. Pojasnila je, da se je njena hči trudila na vse načine, da bi se zopet otvorila gostilna, da sicer ne ve, zakaj se ji je zaprla, da se ji pa zdi, da radi tega, ker je nekoč neki godec igral v gostilni in ker se je naznanilo karabinerjem, da se je v njej plesalo. Potrdi, da je Lušicky levičar. V trgovini, za katero ni bilo nobene pogodbe, ni hotela več imeti Lušickega, ker je spoznala, da je z njim težko izhajati. Pred dogodkom se ji je zdel Lušicky miren. Nikdar ni videla, da bi bil pijan. Ko je streljal, je bil Lušicky oddaljen od priče kak poldrugi meter.

Zagovornik je zahteval, naj se pokliče tudi obtoženčeva žena. Do jasnosti ni prišlo, ker je nastal kmalu med obema pričama prepir.

Priča Rihard Gorjup,

zet prejšnje priče in mož ustreljene Jelke, učitelj v Avčah, izjavlja, da je bil Lušicky najprej član domačega izobraževalnega društva, pozneje je prestopil k fašistom. Obtoženec je hotel imeti odškodnino, da se odstrani; njegova žena, pokojna Klavdija, je večkrat stavila obtožencu ponudbe, katerih pa ni sprejel.

Zaslišal se je nato bivši brigadir De Cria Rajmund, ki pa ni vedel mnogo povedati.

Izjavi Jelke Gabrijelčič in Bratuža Marija sta se prebrali, na kar se je razprava zaključila in se odgodila na drugi dan.

Izvozni trg v Gorici dne 27. in 28. julija 1926.

Cene (27. VII.): vajin od 0.60 do 0.65; paradižniki od 0.40 do 0.60; hruške od 0.90 do 2.60; češplje od 2.60 do 3.—; krompir 0.38; jabolka od 0.80 do 1.70.

Cene (28. VII.): vajin od 0.50 do 0.60; paradižniki 0.40 do 0.60; hruške od 0.70 do 3.—; češplje od 2.80 do 3.40; krompir 0.38; jabolka od 0.90 do 1.80.

Hrušk je prišlo, kakor sedaj skoraj vsak dan, precej na trg. Takoj se prodajo večje hruške in boljše vrste, drobnjad ostaja na trgu. Po večini gre blago v Avstrijo.

Z vajinom je še vedno dobra kupčija. Prav tako tudi s krompirjem, opaža se pa, da ga ne gre več toliko ven radi zaščitne carine v Avstriji in Nemčiji.

S sadjem je sploh sedaj kupčija zelo razvita. Dobro blago se takoj proda in sicer po zelo ugodni ceni. Vsakdanja izkušnja mora naučiti naše ljudi, da le dobro blago, sadje boljše in večje vrste se proda po dobrih cenah. Drobnjad ostaja. Zato sadite samo žlahtne vrste!

Sklepi upravnega odbora furlanske pokrajine iz seje dne 27. julija 1926.

Zadeve, ki so se odobrile: **Kraljeva komisija:** Stroški za popravo gluhonemnice v Gorici; **Tolmin:** Ureditev zadeve glede knjižnice frakcije Ljubinj za zgradbo vodovoda Kuk; **Solkan:** Dovršitev občinskega vodovoda; **Vojščica:** ohranitev cest v dobrem stanju, pravilnik za dela pri cestah; **Biljana:** Ureditev občinskih poti. Razni ukrepi: **Kobarid:** Dodatek na alkoholne pijače (se preloži); **Šmarje:** Občinski pravilnik (se preloži); **Sv. Križ:** Občinski pravilnik; **Gorica:** Dobrodelno udruženje: prodaja nepremičnine iz zapuščine Don Leonardig-a (se ne odobri).

Izlet v Masso-Lombardo in obisk sadovnjakov

V nedeljo dne 1. avgusta se pregledajo: izvozno podjetje Bonvicini v Massa Lombardo, sadovnjak Martini, sadovnjak Desci-Sassi v Mordano, sadovnjak viteza Cufferli v Imoli. Izletniki odpotujejo iz Gorice v soboto 31. t. m. z južnega kolodvora ob 10.15 predp. in dospejo v Lago di Romania ob 21.20. Ta je najboljša in najkrajša zveza. Vožnja stane tja in nazaj 34 lir. Izletniki se bodo lahko vrnili v nedeljo zvečer, tako da bodo lahko v Gorici že v pondeljek zjutraj ob 6. uri.

Zaplembe

Zadnja «Goriška Straža» z dne 28. julija je bila zopet zaplenjena in sicer najbrže radi uvodnika «Beseda slovenskih katoličanov». Tudi pri predzadnji številki je bila zaplenjena prva naklada vsebujoča poročilo poslano Besednjaka o zborovanju društev za zvezo narodov na Angleškem.

SOLKAN

Nezgoda na Sv. Gori

Včeraj, v torek, je padla z ogrodja 5 metrov globoko devetnajstletna Petrovčič Leopolda z Ravni, ki je bila uslužbena pri vzpostavitvenih delih na svetišču na Sv. Gori. Padla je tako nesrečno, da si je pri padcu polomila tri rebra in roko. Ko je nesla malto na vrh, je stopila slabo na rob deske, ki se je preobrnila in padla z njo vred v globino. Zeleni križ je revico takoj peljal v Gorico in jo oddal v mestno bolnišnico, kjer je Leopolda, kakor smo zvedeli, danes ob 8. uri predpoldne umrla v hudih bolečinah.

BILJE

Dimnikarjeva nezgoda.

V naši vasi je čistil dimnike Leban Ivan iz Tolmina. Po končanem delu se je napotil na senik spat. Ko je stopal po lestvi, je stopil tako nesrečno, da je telebnil precej visoko na tla. Poklican je bil takoj Zeleni križ, ki ga je odpeljal v goriško občinsko bolnišnico. Pri tem nesrečnem padcu si je revež zlomil kost v kolku in levo roko, kakor je ugotovil zdravnik.

MIREN

Poskušen samomor?

K svojim znancem je prišla Marušič Marija, 73 let stara ženica iz Trsta, da preživi par dni v naši občini. V pondeljek je tožila, da čuti v grlu hude bolečine. — Zeleni križ, ki je bil takoj na mestu, jo je peljal vbolnišnico usmeljenih bratov v Gorico, kjer je ugotovil zdravnik opekline in sklepal iz njih, da je pila ženica strup. Kaj, kako in zakaj ni hotela ženica povedati.

***

V nedeljo 1. avgusta pride v našo vas Povodni mož in se ustavi pri Grabcu. — Nobeden naj ne zamudi prilike in naj si tega moža gotovo ogleda. Čeprav smo že par mesecev radi dežja neprestano mokri, bo vendar povodni mož nekaj posebnega.

KANAL

V nedeljo dne 1. avgusta 1926. ob 3.30 pop. se vrši v dvorani hotela Kriznič v Kanalu velik vokalen koncert, pod vodstvom Srečka Kumarja. Na sporedu je: Emil Adamič: Mlad junak po vasi jezdi. 2) Anton Lajovic: Kiša. 3) Eemil Adamič: Belokranjske svatovske pesmi. 4) Anton Lajovic: Ples kralja Matjaža. 5) Anton Lajovic: Pomladni spev. 6) Stjevan Mokranjac: Kozar. 7) Emil Adamič: Vragova nevesta. 8) Emil Adamič: Kresovale tri devojke. 9) Dr. Gojmir Krek: Tam na vrtni gredi. 10) Emil Adamič: Po vodi plava..... 11) Emil Adamič: Kaj pa delajo ptički? 12) Stjevan Mokranjac: X. Šopek z ohridskih jezer. (Biljana)

Predprodaja vstopnic pri g. Vladimirju Krizniču.

Na ta koncert se opozarjajo posebno sosedne vasi ter vsi tisti, ki ljubijo lepo petje.

SV. LUCIJA

Važno zborovanje

V nedeljo popoldne se je vršilo pri nas posvetovanje zainteresiranih posestnikov iz Sv. Lucije, Modrej, Modrejc in Bače. Inž. Štrukelj je razložil v poljudnih besedah navzočim, kake velikanske vodovodne naprave namerava napraviti podjetje Brunner pri Sv. Luciji ter kako morajo vsi podjetniki stati neprestano na straži svojih pravic. Odvetnik Perne žal ni mogel radi neznanja jezika obrazložiti važnost pravočasne obrambe in obvestitve. Na vsak način se vse ljudstvo sedaj pri nas zaveda, da se gre za življenjske interese naših krajev.

OSLAVJE

Dne 1. avgusta priredi naše društvo «Soča» veliko javno prireditev z bogatim sporedom, in sicer pri Petru Primožiču. Igra se Rossegger-Volcovo ljudsko igro v treh dejanjih «Dan sodbe» in Jaka Štokovo burko v treh dejanjih «Moč uniforme». Pred igrama in po igrah sodelujejo okoliški in domači pevski zbori. — Ker je spored tak, da lahko vsakega zadovolji, upamo na dobro udeležbo.

GRAHOVO

Tukajšnji diletanti so uprizorili v soboto in nedeljo angleško veseloigro «Charleyeva teta». Režiser je imel pri razdeljevanju vlog srečno roko. Posamezni tipi so bili prav dobri. Naslovna vloga neprave tetke je bila podana naravnost vzorno. Splošno je bilo igrano dobro in je igra vzbujala salve smeha. Opozoril bi samo, da je za tako igro treba več vaj in da se morajo oni prizori, kjer nastopijo večje skupine, dobro vaditi. Vokalizacija mora biti boljša. Pohvaliti se mora, da so vsi igralci govorili lepo slovenščino. Obisk je bil v soboto dober, v nedeljo prav dober. Obiskali so nas prijatelji iz cele Baške doline. Diletantom pa moramo k tej uprizoritvi iskreno čestitati.

IDRIJA

«Edinost» od sobote preteklega tedna je na kratko poročala o neurju, ki je divjalo v četrtek 22. t. m. nad cerklansko okolico, ko je narastla voda izpodjedla in odnesla most na Želinu ter s tem popolnoma onemogočila za nekaj časa promet iz Cerkna in Idrije na Sv. Lucijo. Most je bil zgrajen iz betona nekaj let pred vojno, bil dolg 40 metrov in je bil sedaj popolnoma porušen. Oblasti so takoj poskrbele vse potrebno, da se promet čim prej zopet omogoči in je bil lesen most za pešce zgrajen že takoj drugi dan. Obenem se je takoj pričel graditi provizoričen most za promet z vozovi in avtomobili, ki bo kmalu dovršen. Zgradba novega mostu se bo tudi pričela čim prej, a novi most menda ne bo stal na istem mestu kot prejšnji, marveč nekaj višje pred tamkajšnjo šolo na nasprotni strani ter bo veliko daljši od prejšnjega. S tem bo pa seveda odpravljen dosedanji ostri ovinek, ki je bil posebno za avtomobile precej nevaren.

V Idriji imamo cesto, za katero se že veliko let nihče ne zmeni, da bi jo popravljal, niti se ne ve čigava last je. To je bivša državna cesta od peka Lojka na Leopoldovo predmestje. Ker je imela ta cesta precejšen klanec pod hribom sv. Antona, je državna cestna uprava zgradila cesto nekaj nižje ter s tem odpravila klanec. Od tedaj se na to cesto, ki služi veliko posestnikom in rudarjem, ki stanujejo v tamošnjih delavskih hišah za prehod in za vožnjo, nihče ne zmeni ter so na tej cesti take jame in jarki, da je posebno po noči hoja zelo nevarna. Ali se ne bi lahko odstopila ta cesta občini, ki ima ob njej svoje zemljišče, da bi jo popravljala?

Povišek plač idrijskim rudarjem?

Že od novembra lanskega leta so prosili rudarji zvišanje plač, oziroma ureditev nove delovne pogodbe, ki se je delavstvu od strani vodstva fašistovskega sindikata tudi obljubljala. Toda zadeva se je vlekla skozi mesece in mesece; draginja je rastla, o zboljšanju pa ni bilo ne duha ne sluha. Pretekli teden se je podalo par delavcev k sindikalnemu tajniku Marini-ju v Videm, da izposlujejo povišek plač. Imenovani je takoj prispel v Idrijo in se podal k upravi rudnika, kjer se je vršil med njim, komisarjem tukajšnjega sindikata, dvema rudarjema in rudniškim vodstvom dogovor o zvišanju plač rudniškemu delavstvu. V nedeljo se je vršil v rudniškem gledišču ob zelo pičli udeležbi nekak shod ali sestanek, na katerem je poročal komisar sindikata Schiari o uspehu. S prvim januarja tek. leta se povišajo plače rudarjem od L 1.30 do L 2.60 dnevno. Ta povišek se priključi k temeljni plači na izvršene dnine in na bolniške dnine ter se stopnjuje s temeljno plačo po 15 centezimov poviška od 1.30 do 2.60, kakršna je pač temeljna plača rudarja. Ker spada ta povišek k temeljni plači, se seveda nič ne upošteva družinsko stanje delavca in ne odgovarja 10% povišku plač na sedanje prejemke, kakor je bilo že pred par meseci ponujeno. Ker je glavni tajnik sindikatov Morini zastopal 15% povišek na dosedanje prejemke, je neumljivo, kako se je moralo sprejeti nekaj veliko slabšega. Vodstvo rudnika je tudi obljubilo izplačati na državni praznik 21. aprila celo plačo brez akorda, kakor na dan sv. Ahacija in na rojstni dan Nj. Vel. kralja 11. novembra. Zastani povišek se bo izplačal 15. prih. meseca. Ker je ta povišek zelo malenkosten in nikakor ne odgovarja porastku cen življenjskih potrebščin, je delavstvo sprejelo ta povišek zelo hladno, tem bolj, ker o kaki delovni pogodbi ni bilo niti govora.

Govorilo se je tudi o tem, da bi rudnik nabavljal potom nekakšne prodajalnice delavstvu potrebne življenjske potrebščine po čim nižjih cenah, kar je pa najbrž gotovo še v veliki daljavi.

TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU

ima v skladiščih ulica Raffineria št. 7 in Torre bianca št. 19:

Semena: Preizkušena semena jesenske repe, solate endivije, motovilca, brokljev, cvetočega karfijola, detelje inkarnatke, spinače, več vrst graha in vsa ostala poljska in vrtna semena.

Sredstva za pokončavanje rastlinskih škodljivcev: Angleško modro galico, žveplo ventilirano, apneni arzenik «Azol», železno galico, «Silvena», razkuževalno sredstvo proti vsem mrčesom itd.

Kmetijsko orodje: škropilnice znamke «Vermorel», Ferrara, Volpi; **žveplalnike,** razno ročno vrtno in poljsko orodje, kose znamke «Merkur» od 70/cm, znamke «Hymalaia» od 60 in 65/cm, grablje lesene, senene vile itd.

Orala znamke «Sack» in znamke «Bäcker», plužna telesa za lesene gredlje, slamoreznice itd.

Kmetijske stroje vseh vrst nabavlja po želji posameznika od najboljših tuin inozemskih tovarn v najkrajšem času in po najzmernejših cenah.

Za natančnejša navedila obrnite se na našo centralo v ulici Torrebianca 19.

UMETNA GNOJILA

Zbirame predznambe za naročila superfosfata in amonijevega sulfata. Čim več naročil dobimo, tem cenejše bodo naše ponudbe. Cene so odvisne od vas samih.

Vabimo vse one, ki bodo potrebovali superfosfat in amonijev sulfat, da prijavijo množino potrebe brez obveze naročila. Naročbe bomo sprejemali, ko bomo izdali naše ponudbe in navedli cene.

Prijave sprejema Tržaška kmetijska družba v Trstu, ulica Torre bianca 19.

KMETIJSKI STROJI

Tržaški kmetijski družbi v Trstu ima despeti prihodnji teden velika izbera raznih strojev iz inozemstva in sicer:

Slamoreznice znamke «Mayfarth» raznih velikosti, grozdne stiskalnice, grozdni mlini, gnojnične sesalke, mlečni posnemalniki itd.

Vabimo vse one kmetovalce in zadruge, ki se za te stroje zanimajo, da si jih koncem prihodnjega tedna ogledajo v naših skladiščih v ulici Raffineria 7 in Torre bianca 19.

Priporočljive tvrdke

„Adria čevlji“
trgovina
GORICA — Corso Verdi 32
Posebnost: Velika zaloga raznih čevljev za sport

Narodna tiskarna združena s knjigovezniico
GORICA — Via C. Favetti 9.
Narodna knjigarna združena s papirnico
GORICA — Via G. Carducci 7.

KERŠEVANI JOSIP
Dvokolesa, šivalni stroji, puške
GORICA — Piazza Cavour 9.

Martin Poznajelšek
odlikovana krojačnica z izbiro vzorcev
TRST — Via Giosue Carducci 36.

MALI OGLASI

BERLITZ-SCHOOL Via Torre bianca 21, pouk in prevodi v vseh jezikih. (1135

ASPIRATOR, ventilator, zeljereznica, kotel «bagno maria», prazni zaboji, mlinčki, se prodajo. Via Carpison št. 10, Loser & Lutta. 1181

BRIVSKI pomočnik se sprejme takoj. Kolakovič, Idrija. 1177

V SEŽANSKEM prometnem okraju se proda trgovina mešanega blaga. Ponudbe pod «Uspeh» na upravništvo. 1176

SOBICA se odda gospodu. Via Boccaccio 14, pritličje. 1178

SOBA za dve osebi se odda. Prost vhod. Naslov pri upravništvu. 1179

PRIDNEGA kovaškega vajenca sprejme F. Širca, Štorje, Sežana. 1180

HIŠA, radi vojne poškodovana z lepim vrtom, se proda po ugodni ceni. Naslov pove goriška uprava. 1157

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, Via Giulia 29. 1164

ELIZIR CHINA. Jako okusen. Vzbuja tečnost in je najboljše zdravilo proti želodčnim šibkostim in za rekonvalescenco. Steklenica L 6.—. Dobiva se samo v lekarni Castellanovich, Via Giuliani 42. 1173

BABICA, avtorizirana, diplomirina, sprejema noseče. Adele Amerschitz-Sbaizero, Farneto 10 (podaljšana Ginnastica), lastna vila, tel. 20-64. 1162

GLYKOL je pravi dobrotnik vseh onih ki trpijo na živčni oslabelosti, glavobolu, pomanjkanju slasti. Glykol je splošen in energičen obnovitelj. Prodaja se v lekarni Castellanovich, Trst Via Giuliani 42. 1137

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Madonnina 10, II. 1159

VODA «DELL'ALABARDA» PROTI IZPADANJU LASI. Vsebuje kinin in je vsled tega posebno priporočljiva proti prhljaju in za ojačenje korenin. Steklenica po L 6 se dobiva samo v lekarni «Castellanovich», Trst, Via Giuliani 42. 1161

ZDRAVNIK
Dr. Fran Korsano
748 **sprejema od 12 do 1 in od 5 do 7**
Via S. Lazzaro št. 17 I. n.

JAKOB BEVC
urarna in zlatarna
Trst, Campo S. Giacomo 5
Zlato kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah
Krone plačuje višje kot vsi drugi.
Zaloga raznovrstnih ur in zlatenine. (714

Zobozdravnik
Dr. Sardoč D.
ordinira v TRSTU
Via M. R. Imbriani 16, I. (prej Via S. Giovanni)
od 9-12 in od 5-7 783

ZLATO IN KRONE
plačuje po višjih cenah nego vsak drugi
Zlato, kriljante, platin, 20-kronske zlate kovane
Albert Povh — urarna
Trst, Via Mazzini 46 766

Zaloga kuhinjske emajlirane (glinaste) posode
Najnižje konkurenčne cene.
PRODAJA SAMO NA DEBELO
lesene pipe, s plutcem češkega izvora, **lučі in svetilnik, jedilnega orodja, ŠKAFOV, VEBER** prve vrste in po zmernih cenah, decimalnih mer za tekočine, strgulj, **mlinov za kavo, kotlov, ponev,** ščipalk zaperilo, **tikalnikov** in vseh drugih potrebščin iz železa, cinka in pokositrenega železa.
FRATELLI LEDERER
TRST — Via G. Galatti 14 nasproti glavne pošte — TRST

PODLISTEK

JULES VERNE: (82)

Skrivnostni otok

Dvaajsto poglavje.

Tistega večera so se lovci vrnili iz srečnega lova preobloženi z divjačino in so nosili, kolikor morejo sploh štirje moški nositi. Okoli Topovega vratu je visel venec rac, a Jup je bil okrog života večkrat prepasan z nanizanimi bekasinami.

— Tu vidite, gospod, je vzkliknil Nab, da nismo po nemarnem časa tratili! Zakuh in pastet nam ne bo več nedostajalo. Toda nekdo mi mora pomagati, nate računam, Pencroff.

— Ne morem, Nab, je odgovoril mornar; delo pri ladji me bo še zaposlovalo; mene moraš izvzeti.

— In vi, gospod Harbert?

— Jaz, Nab, moram jutri v stajo, je odgovoril mladenič è

— Torej mi boste pomagali vi, gospod Spilett?

— Iz uslužnosti da, Nab, je dejal poročevalec, toda vedi, da bom jaz izdal tvoje recepte, če mi jih boš povedal.

— Kakor vam je drago, gospod Spilett, je odgovoril Nab, kakor vam je drago!

Tako je naslednjega dne Gedeon Spilett pomagal v kuhinji. Prej pa mu je inženir povedal izid svojega raziskovanja, a poročevalec je bil tudi inženirjevega mnenja, da je tu neka skrivnost, vkljub temu, da ni Cir Smith nič odkril.

Mraz je trajal še teden dni. V tem času niso šli naseljenci iz granitne hiše razen tedaj, ko so morali v kurji dvor pitat kuretino. Vse stanovanje je bilo polno prijetnih dišav, ki so se širile iz kuhinje, kjer sta Nab in Spilett pridno delala. Vendar pa niso porabili vse divjačine, ki so jo nalovili v močvirjih;vsled hudega mraza je divjačina trajala, zato so jo uživali svežo in dišala jim je najbolje.

Ves ta teden je Pencroff z Nabovo pomočjo, zakaj mladenič je znal izvrstno sukati iglo, s tako vnemo delal, da so bila ob koncu tedna jadra dovršena. Vrvi ni nedostajalo, ker omrežje balona je bilo veliko, a vrvce in vrvi so bile dobro pletene iz izvrstnega prediva, tako da jih je mornar znal izvrstno uporabiti. Jadra je obšival z močnim robom, a še je ostalo dovolj blaga za razpenjalne vrvi, vrvne lestve in ograde. Škripce za vrvi je napravil na Pencroffov nasvet Cir Smith. Tako se je zgodilo, da je bila oprema ladje prej končana kakor ladja. Pencroff je napravil celo modro-belo-rdečo zastavo. Barve je napravil iz raznih rastlinskih snovi. K sedemintridesetim zvezdam, ki predstavljajo sedemintrideset držav Zveze, je pridejal še osemintrideseto za «državo Lincoln», ker on je smatral otok za del velike ljudovlade.

In če ni še združena dejansko z veliko republiko, pa je združena po naših srcih! je rekel mornar.

Medtem so izvesili zastavo na srednje okno granitne hiše in naseljenci so jo pozdravili s trikratnim hura.

Bližal se je konec zime in že se je zdelo, da bo ta zima minila brez resnih nesreč, ko je v noči 11. avgusta planoti Lepega Razgleda grozilo popolno uničenje.

Po dobro uporabljenem dnevu so naseljenci ležali v globokem spanju, ko jih je okrog štirih zjutraj prebudilo Topovo besno lajanje.

Takrat pa ni lajal ob odprtini rova, ampak na durnem pragu in silil je v vrata,kakor da hoče na vsak način ven. Tudi Jup je večkrat kratko in ostro zakričal.

— Mir, Top! je vzkliknil Nab, ki se je najprej zbudil.

Pes je še besneje zalajal.

— Kaj pa je? je vprašal Cir Smith.

Oblekli so se za silo, tekli k oknom ter jih odprli.

Pred njihovimi očmi se je razprostirila snežena ravnina, ki so jo v temni noči komaj zaznavali. Naseljenci niso videli nič, toda iz daljave so slišali čudno lajanje. Očividno so se ob obrežju klatile živali, ki jih zdaj niso mogli spoznati.

— Kaj je to? je vzkliknil Pencroff.

— To so volkovi, jaguarji, opice! je odgovoril Nab.

— Za vraga, ti pa utegnejo priti na planoto! je rekel poročevalec.

— In naš kurji dvor, je stokal Harbert, naši nasadi...

— Kako so mogli priti notri? je vprašal Pencroff.

— Črez obrežni mostiček, je odgovoril inženir, nekdo izmed nas ga je pozabil dvigniti.

— Res je, je priznal Spilett, spominjam se, da sem ga pustil odprtega...

— Lepo stvar ste nam nakuhali, gospod Spilett! je pripomnil mornar.

— Kar je, je, je dejal Cir Smith. Pretehtajmo rajši, kaj naj sedaj napravimo!

To so bila vprašanja in odgovori, ki so si jih v naglici izmenjali Cir Smith in tovariši. Gotovo je bilo, da je črez mostiček vdrla tolpa živali. In katerekoli so bile, so morale ob levem bregu Hvale dospeti na planoto. Treba jih je bilo prehiteti in se jim postaviti po robu.

— Kakšne živali pa so to? so se vnovič vprašali, ko se je lajanje glasneje začulo.

Tedaj se je Harbert spomnil, da je slišal to lajanje, ko je bil prvič ob Rdeči reki.

— To so takozvane rdeče lisice! je rekel.

— Dalje torej! je silil mornar.

Vsi so se oborožili s sekirami, puškami in samokresi, skočili v dvigalo in se spustili na obalo.

Rdeče lisice so zelo nevarne zveri, če jih je več skupaj in če jih glad muči. Toda naseljenci se niso niti trenutek pomišljali; ampak se zapodili naravnost v tolpo. Prve vrste so prepodili z revolverskimi streli, ki so se v temi vrstili z naglim bliskanjem.

Znanost in umetnost

DR. LUBOR NIEDERLE:

Narava in kultura starih Slovanov

(S pisateljevim dovoljenjem prevedel **dr. Joahim Ražem**)

I. Zgodovina vprašanja o naravi in kulturni višini starih Slovanov. Zgodovinski dokazi o naravi.

II. Nravni značaj in razmerje k nemškemu.

III. Materialna kultura. Večna biparticija.

I.

L. 1802. je Avg. L. Schlözer ob priliki izdajanja komentarja k Nestorjevim analom izrekel v uvodu o Slovanih bivajočih na Ruskem pred prihodom Rusov in pred sprejetjem krščanstva zelo pikro in na videz kritično sodbo: «Die Bewohner lebten wie Wilde one alles Verkehr mit den Auslande... Menschen one Stat, one Verkehr mit einem Auslande, one Schreibkunst, one alle andere Künste, one Religion oder mit einer dummen Religion».[1])

Njemu so bili stari Slovani še v IX. stoletju dobesedno pravi divjaki.

Poleg Schlözerja in takoj po njem so bili sicer posamezniki, ki so začeli na podlagi virov drugače gledati na slovansko kulturo, na pr. K. Anton, ali F. Procházka, toda Schlözerjevo mnenje je vendar samo obvladalo; za njim so šli tudi ruski zgodovinarji, še z večjim poudarkom vrsta nemških zgodovinarjev vsakovrstnega reda in stališča. Slovani niso pred X. stoletjem poleg drugih narodov nobenemu nič pomenili, imeli niso ne kulture, ne zgodovine, in ruski zgodovinarji so začenjali svoje zgodovine šele z nastopom državotvornih Varjagorusov v IX. stoletju. Toda istočasno je pod vplivom romantike v evropski literaturi počela stopati v ospredje drugačna predstava o starih Slovanih, kakor je bila Schlözerjeva, in ta je postavljala Slovane ne samo na isto višino z drugimi narodi sploh, ampak jih je hotela povišati, napraviti iz njih nekaj boljšega in to že v stari dobi, ko so Slovani še živeli svoje življenje brez vpliva poznejših bolj razvitih civilizacij. To novo stališče je dajalo starim Slovanom celo vrsto prednosti: bili so baje miren, od prirode enbojevit, miroljuben narod, ki ni rad prelival krvi, bili so dobrega srca in polni lepih čustev, odkritosrčni, veseli, delavni, gostoljubni napram tujcem, krasnega domačega življenja, posebno zakonskega, nad vse pa so ljubili svojo zemljo in svobodo. Njihovo gmotno življenje je slonelo na poljedelskem delu: bili so nastanjeni poljedelci, ljubeči obdelovanje zemlje in sploh tiho poljsko delo in pri tem ples, godbo in petje. Znak starega Slovana je bil radi tega plug z lutnjo in ne meč. Bil je to z eno besedo narod, kateremu je pritikal pred vsemi drugimi pridevek **golobje** narave, ki ga je nekdaj izrekel Komenský.

Začetnik in ustanovitelj tega novega nazora o naravi in kulturi starih Slovanov je bil Johann Gottfried Herder, katerega glas ravno zato, ker je bil v nemških krogih pomenljiv in osamljen, je vplival na slovanske zgodovinarje v veliki meri, tako da so ga pozdravljali z neizmerno radostjo in ga širili po vseh slovanskih literaturah. Predstava o golobji naravi starih Slovanov je postala geslo, za katero so se postavili skoraj vsi slovanski raziskovalci na polju stare slovanske zgodovine in filologije, in ti tudi najboljši. Dobrovský je dal natisniti Herderjev spis v svojem Slavínu l. 1806., Jungmann ga je prestavil l. 1813. v češčino, Kollár ga je prepesnil na koncu 20 let in tudi Šafařík je prevzel Herderjev nazor v svoje Slovanske starožitnosti, razlagajoč «prirojeno ljubeznivost značaja in nravov» starih Slovanov, o njihovi naravi, «katere prevladujoči znaki so bili priprostost, brez zlobe in zvijače, odkritosrčnost, in človečnost», o njihovi «nepremagljivi naklonjenosti k poljedelstvu» in o tem, da «so pri svojih preseljevanjih iskali samo zemljo, katero bi zamogli v potu lastnega obraza napraviti rodovitno, dočim so se neradi in samo prisiljeni bojevali».

Ako je vplivala Herderjeva predstava o golobji naravi starih Slovanov tako močno na korifeje takratne slovanske vede, za katerimi so šli seveda vsi nadaljni več ali manj odlični slovanski raziskovalci in literati, ni nič čudnega, če jo od Šafaříkove dobe srečavamo na vseh straneh v celem poteku XIX. stol. in da je postala naravnost paladij slovanskega preporoda. Ne morem tu navesti vseh, ki so prevzeli herdersko-kollárjevski nazor o starih Slovanih. Pripominjam samo, da se je vzdržal v vedi prav do konca XIX. stol., kjer ga srečavamo še pri Gr. Kreku, V. Ketrzyńskem, V. M. Florinskem, V. Boguslavskem in nekaterih drugih.

Nasprotnikov je bilo od Šafaříkove dobe malo in brez posebnega pomena. Samo v Nemčiji je vztrajala zgodovina in arheologija na nasprotnem stališču, k čemur je prispeval seveda tudi novi Hegelov svetovni nazor, ki je stal v precejšnjem nasprotju s Herderjevimi idejami. Herderju so bili Slovani v vsakem oziru Germanom nižji narod in ravnotako je bil nižji od usode jim določeni namen. Od historikov so tu največ vplivali K. Zeuss in K. Müllenhoff, katerega pripombe o naravi in kulturi starih Slovanov niso bile nikakor laskave. Drugi nemški historiki so pisali na podoben način, in k njim so se drage volje pridružili tudi nemški arheologi, kateri niso hoteli priznati Slovanom pred X. stoletjem boljše gmotne kulture in so trdili, da so slovanski spomeniki še v IX in X. stol. tako ubogega in enostavnega kova, da ne izdajajo velike kulture, brez vsake umetnosti, kajti to, kar se pokaže včasih dobrega, je po svojem izvoru tuje. Še v poslednji dobi je označil v prvih vrstah stoječi berlinski arheolog G. Kossinna staro slovansko kulturo za velenizko («auf erstaunlich niedriger Stufe»), kakršna je ostala ob indolenci Slovanov še tja v X. stoletje. Ob takih okolnostih je vzbudilo do občutne mere razburjenje dejstvo, da je l. 1892. izdal mladi harkovski zgodovinar Ivan Mihajlovič Sobjestjanskij knjigo, v kateri ni sicer poniževal slovanske gmotne kulture kakor nekateri Nemci, ampak kjer se je postavil odločno proti «sentimentalno-poetičnemu» naziranju o življenju in naravi starih Slovanov, kakršno so nekoč izrazili Herder, Kollár in Šafařík. Njemu niso bili stari Slovani nikak miren golobji narod, ampak narod, ki je znal biti ravnotako bojevit, ravnotako okruten kakor njegovi sosedje in ki ni v tej smeri zaostajal posebno za Germani.

Knjiga Sobjestjanskega je napravila razburjenje v ruski in češki literaturi in vrsto sporov o tem, če je njen vidik pravilen. Stari častilci Šafaříkovega dela in privrženci Herderjevih idej so se neradi odpovedali vkoreninjeni predstavi o krasnem, mirnem staroslovanskem bivanju in celo nezavzete glave so mislile, da se ne dajo tako lahko, kakor je to napravil Sobjestjanskij, zatajiti globokejše razlike med slovansko in nemško naravo in zatorej tudi med naravo in kulturo starih Slovanov in Germanov. Sobjestjanskij v resnici ni pojmoval pravilno niti samega Herderja. Toda v splošnem je vendar samo njegova knjiga napravila, da je staro nekritično ponavljanje Herderjevih in Kollárjevih besed odstopilo mesto novemu globokejšemu upoštevanju in posebno novemu študiju starih virov. Od te dobe je teorija o golobji slovanski naravi in o idiličnem značaju staroslovanskega bivanja silno izgubila tla in srečavamo jo bolj redko in samo v nekritičnih knjigah. Da, reakcija proti starim predstavam, ki so poleg drugega dale podbudo za postanek podvrženega Zelenogorskega rokopisa, je zopet izzvala ekstreme na drugi strani, kateri so našli v zadnjih letih izraza v Ivanu Peiskerju.

O napačnih Peiskerjevih teorijah smo imeli že priliko razpravljati na več mestih Življenja starih Slovanov in ni se treba spuščati znova v podrobnosti. Vemo, da je izpeljaval staro kulturo in istočasno tudi naravo starih Slovanov iz stoletne in krute sužnosti, katero so morali prenašati Slovani menjaje s strani napadalnih Turko-Tatarov in Germanov že davno pred Kristusovim rojstvom, katero misel najdemo v ostalem tudi pri samem Herderju. To suženjstvo jih je pa po Peiskerju oropalo vse kulture, oziroma ni dovolilo, da bi se razvila, tako da so Slovani do X. stoletja samo bedno životarili. In ravnotako je to kruto podjarmljenje povzročilo, da je postala tudi njihova narava neugodna, polna nizkih nagonov, uskočnosti, servilnosti in nesposobna za višje cilje. Kar kje stari hvalijo na Slovanih, ni to pripadalo po Peiskerju njim, ampak njihovim germanskim in turko-tatarskim gospodarjem, ki so se tekom časa ž njimi pomešali.

Tak je v kratkem pregledu in glavnih etapah dosedanji razvoj naziranja o naravi in kulturi starih Slovanov.

(Dalje).

[1]) Prebivalci so živeli kakor divjaki brez vsakega občevanja z inozemci... Ljudje brez države, brez stika s tujino, brez pisave in drugih znanosti, brez verstva ali s kakim neumnim verstvom.

Skozi Bosno do morja

(Potopisne črtice).

Vlak drči po slavonski ravnini. Čeprav brzi vlak, ne more pa ne more priti na kraj tej ravnini. Grozen dolgčas. Naj mi žitna polja ne zamerijo, ako pravim tako. Kaj morem jaz zato, če gledam svet z gorenjskimi očmi, ki rade obvisijo zdaj na polju v ravnini, zdaj na vrhu planin. Neizmerna žitna polja so pač dobra za želodec, ne za oči.

Kadar sedanjost človeku ne nudi ničesar, gleda v preteklost ali v bodočnost. Dolžnost mladine je, da gleda v bodočnost in ker si jaz še prisvajam mlada leta, sem pogledal naprej — v Bosno. Čudim se, da sem ji tako blizu — za uro, dve stopim na njena tla. Obenem sem pa tako daleč od nje: jaz v «Evropi» — ona tam nekje na Jutrovem, v Orijentu (hvala Bogu, da sem že izven tistih šol, kjer bi me dvoje mrkih oči ob tej trditvi ošinilo s takim pogledom, da bi se kar sesedel). Učimo se , da je Bosna v Evropi in da se ne kregamo, priznam, da je res tako ter da prihajam samo iz zapadne Evrope v nje vzhodni del. Vendar ta vzhodni del ne samo da ni drugi del, marveč je nekak popolnoma drugi svet — Orijent ali vsaj njega začetek.

Take misli me pripeljejo v Slavonski Brod — vrata bosanska. Tu se preselimo (bila nas je večja družba) na ozkotirno železnico, v kateri se spočetka bojiš sesti ob oknu iz straha, da ne izgubi ravnotežja. Toda «vsemu treba se privadit» — gorje tudi če ne: čaka nas vožnja ene cele noči in kako bi sicer... spali!

Na drugi strani Save leži Bos. Brod, od Slav. Broda ločen samo z mostom. Sava je torej tista meja med obema svetovoma. Vozeč se čez njo, sem pomislil na možnost, da se v marsičem motim, da je marsikatera misel zgolj predsodek. Ali — kdo pa stoji pred tujimi rečmi brez predsodka?

Bos. Brod je res že bosanski. Skoro ti ne dajo prilike, da bi še enkrat zajel onstransko sapo — kar se navadno na mejah dopušča. Prvo, kar nas zbode v oči, so minareti — stolpi turških cerkva (džamje). Zvonik nisem mogel reči, ker ni zvonov. Minaret je zelo tanek in v višini naših zvonov ima na zunanji strani vse na okoli hodnik, s katerega kliče mujezin (mohamedanski duhovnik) vernike parkrat na dan (3—5 krat) k molitvi. Ti minareti dajejo bosanskim mestom njih obilježje, vse polno jih je — samo v Sarajevu jih je baje nad 200. Zdijo se ti kakor materini prsti, ki kažejo otrokom nebo in njegovo skrivnost. Sliko izpopolnjujejo še pravoslavne in katoliške cerkve. Verska slika je namreč v Bosni zelo mešana, posebno ako pridenete h gornjim še žide, ki jih tudi ni malo. Radi tega bo razumljiva ona raznoličnost, ki zavlada že v Brodu. Ogledovanje ulic smo kmalu... opustili, pač pa smo zijali v postajo zidano v orijentalnem slogu. Ravno sedaj se prenavlja.

Nato po Bosni. Kar smo jo še ujeli pred nočjo, smo videli, da je kaj čedna, t. j. zelena Štajerska. Pričakoval sem puščobo, črne gozdove, dolgočasje srednjih gora, a vidim le zelene griče, pisana polja — zelo pestro. Govorim seveda za kraje ob glavni prometni cesti (Bos. Brod-Sarajevo). Ti kraji so zelo rodovitni.

V Derventi smo porabili tistih par minut, ko stoji vlak na postaji, da smo se šli — sprehajat na promenado, ki se vrši tam baš tisti hip na postaji vzdolž proge. Promenada je nekaka razstava in tisti rek za ženske velja bolj za promenado. Kako se že glasi? Spectatum veniunt, veniunt spectatur ut ipsac — pridejo gledat, pridejo pa tudi zato, da drugi njih gledajo. In tu smo se pridno ravnali po tem. Nismo se mogli nikoli dovolj nagledati onega, kar se — hm, končno res ni dalo videti — zastrtih Turkinj. Zamišljal sem si mohamedanko zelo ponižno, saj je poznano, da je izmed vseh Evropejk ona največja moževa sužnja — mislil sem, da si je iz same sramežljivosti pokrila obraz s pajčolanom. Ali tu sem videl precej nasprotnega. Tisti pajčolan jo popolnoma skrije pred tabo, ona pa te gleda kakor iz zasede — in v zasedi je čudna moč. To moč sem imel nekje priliko občutiti na lastni koži. Skoro da bi navedel svoj incident radi onih čitateljev, ki bi kdaj zašli v Bosno. V Bosni imajo bule (tako se imenujejo zastrte mohamedanke) v vagonih posebne predele («ženski odio»), v katere moški ne smejo vstopiti. Pa pride neka mohamedanka, fino oblečena dama med nas.

«Ima mjesta?»

«Nema.»

«Ali pazite, ako je to ženski odio.»

Mene ta arogantnost zbode, pa zavrnem: «Oprostite, ali bit će obratno — baš to nije.»

Medtem se je ona bila prerila po hodniku mimo mene dalje. Na moj odgovor se okrene — na dveh mestih blisne skozi pajčolan — in zakriči:

«Vi, što vi mene tičete!?»

O, 300 tvojih kosmatih Turkov! to je pa višek predrznosti! Kaj bi se moral narediti brezteles nega? ali zlesti pod klop kakor muha, kadar se srečam z mohamedanko? A dasi je bila pravica tak očividno na moji strani, svojo zdravo kožo imam zahvaliti samo okolici, ki je bila — moja. Če bi bili mohamedanci, ne vem, kakšen bi bil konec (tudi nisem prav nič radoveden...). Kajti znano je, da oni ne poznajo pardona, kadar gre za ženo njih vere. Jaz sem se seveda od onega hipa dalje v velikem krogu ogni vsaki buli. Ti, dragi bodoči popotnik, pa se pri srečanju v železniškem hodniku v skrajnem slučaju obesi za muho.

Ker sem že pri «Turkih», kakor jih ravno mi Slovenci radi nazivljemo, naj omenim, da oni temu odločno ugovarjajo. Oni imajo le mohamedansko vero, ki so jo sprejeli njih pradedje takrat, ko so si Turki podjarmili Bosno. To so storili predvsem plemenitaši zato, da si ohranijo posestva, medtem ko je nižji sloj ohranil prejšnjo katoliško oz. pravoslavno vero. Pravih Turkov, ki so se začeli naseljevati v 15. stoletju, je zdaj malo več. Jaz sem videl samo dva taka tipa, ki jima je manjkal samo še handžar med zobmi ali po domače rečeno — ki bi jih nerad srečal na samem...

Vrnimo se na pot. Nekje med potjo (ni važno kje, menda v Doboju) je vlak stal in čakal, da povečerjamo — kar se mi je zdelo zelo imenitno. Nato je tema zagrnila Bosno in mi smo si morali na svoj način preganjati dolg čas, večinoma s pomočjo pesmi, med katerimi je imela glavno besedo tista: «Tam za turškim gričem...» in ki je sploh po vsej Bosni bila trajno na dnevnem redu. Polagoma smo drug za drugim utihnili, zadremali.

Jutranja zora nas je imela že v bližini Sarajeva, kjer smo še celo občudovali pokrajino v njeni čisti, sveži, rumeno-zeleni barvi. Okoli 6. zjutraj — po 12-urni vožnji od Sl. Broda — prispemo v Sarajevo.

Sarajevo leži v dolini, in sicer na koncu doline, torej v kotlini, ki je na eni strani odprta, od koder prihajajo in kamor odhajajo vlaki in ceste. Kotlino obrobljajo več ali manj visoki griči in hribi — tu je mestni grad, tam nekje visoko vojašnica kakor utrdba — v neveliki daljavi pa se blešči beli, še s snegom pokriti vrh Bjelašnice — drugi najvišji vrh v Bosni (2067 m) — na katerem se nahaja meteorološka opazovalnica. Mesto šteje okoli 60.000 duš. Med njimi je okoli 12.000 židov — največja njih naselbina v Jugoslaviji — ostalo pa si precej enakomerno razdelijo med sabo omenjene tri vere, ki živijo med sabo pomešane, a tudi v posebnih četrtih, mestnih predelih. Dasi je torej Sarajevo precej veliko mesto, ne dobiš velemestnega vtisa (v smislu urejenih ulic i. dr.). Zdi se ti marveč, da je vse te hiše nekdo stresel z neba in — kakor pade, pade. Padlo jih je nekaj na dno, kjer so se zvrstile ob obeh straneh reke Miljačke — to so one težje, ki se višje niso mogle zaustaviti — druge pa so obtičale okoli po obronkih. Ogromni amfiteater, ki ga lahko občuduješ z vsake točke. Tu vidiš palače, tam mične hišice (tiste bosanske, ki so zgorai — v prvem nadstropju širše kot spodaj) — vseh ver cerkve — pokopališče, belo polje (so sami spomeniki, brez dreves), ki se mu čudiš, da ne zdrsne z obronka v dolino — sredi vsega tega pa štrlijo vsepovsod oni tanki minareti v nebo. Ako vzameš v obzir še griče in gore, uživaš tak celoten pogled, kakor ga redkokje dobiš.

Zdaj pa v mesto! Idimo najprej v muzej — zasluži prvenstvo. Najlepši na Balkanu, neki oddelek baje prekaša celo dunajskega. Okoli vrta so štiri zgradbe (prirodoslovni, zgodovinski i. dr. oddelki). Vsaka zgradba — že sama zase umotvor — ima bogato vsebino. Ako še omenim, da se nahaja v Sarajevu največja jugoslovenska bolnica, ki je po svoji razprostranjenosti in legi podobna tržaški umobolnici, sem končal z «evropejskimi» stvarmi, ki gnjavijo mene in čitatelja, pa si hitimo ogledat pristno orijentalsko stran. Tramvaj nas «duž obale» pripelje pred «vijećnico» — magistrat. Velika palača — en sam spomenik maurijskega sloga, v katerem so zidane umetnine v španski Alhambri. Nedaleč od magistrata nas Principov most spomni na dan 28. junija 1914... **A.—a.**

Naročajte in širite „EDINOST“

Borzna poročila.

Trst, 28. julija.

Amsterdam 1240, Belgija 78, Francija 76, London 153.50, New York 31.40, Španija 480, Švica 605, Atene 36, Berlin 745, Bukarešt 13.75, Praga 93.50, Ogrska 0.0435, Dunaj 440, Zagreb 56.

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine **Viale XX settembre 94** (prej Acquedotto) na drobno in za družine **Via Giuliani 32**. Telef. 2-41

Priporoča se lastnik

771 **FR. ŠTRANCAR.**

LUIGI GREGORICH 809

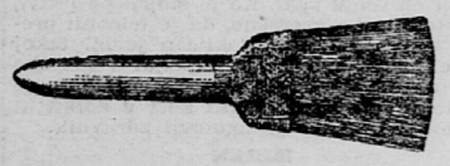

TRST — VIA GINNASTICA ŠT. 15

Odvetnik dr. Boris Furlan

je preselil svojo pisarno

v Via XXX ottobre štev. 13, I.

Oglasi v „Edinosti“ imajo najboljši uspeh

KRONE

plačuje po L 2.35

zlatarna SCERMIN - Trst

Via Mazzini 43 786

KRONE

plačuje 765

vedno par cent, več kot drugi

ALOJZIJ POVH, Piazza Garibaldi 2

prvo nadstropje

Pazite na naslov! Pazite na naslov!

VOZNI RED

CENTRALNA POSTAJA

TRST - TRŽIČ - ČERVINJAN - BENETKE

Odhodi: 5.30; 6.10; 8.05; 10.05; 13.30; 14.55; 17.—; 18.—; 18.15; 19.30; 23.45.

Dohodi: 5.30; 8.10; 10.—; 11.05; 13.10; 14.15; 17.—; 18.25; 20.35; 23.25; 23.50.

TRST - GORICA - KORMIN - VIDEM

Odhodi: 5.40; 6.25; 7.10; 8.20; 12.45; 15.35; 17.30; 19.55.

Dohodi: 7.53; 8.55; 11.50; 14.35; 18.—; 19.—; 20.—; 22.55.

TRST - NABREŽINA - SV. PETER - POSTOJNA

Odhodi: 1.—; 5.05; 7.—; 9.25; 11.30; 14.45; 16.30; 18.40; 19.45; 20.20; 21.05.

Dohodi: 4.—; 7.—; 7.35; 8.30; 9.15; 11.25; 12.35; 16.42· 18.43; 20.15; 21.35; 23.10.

DRŽAVNI KOLODVOR

TRST - BUJE - POREČ

Odhodi: 5.—; 10.—; 13.55; 18.25.
Dohodi: 7.50; 12.15; 18.10; 21.15.

TRST - GORICA - PODBRDO

Odhodi: 6.10; 6.50; 12.—; 17.35; 18.35.
Dohodi: 7.37; 11.51; 15.35; 21.25; 22.40.

TRST - HERPELJE - PULA

Odhodi: 5.20; 11.55; 12.30; 19.05.
Dohodi: 7.32; 9.50; 16.04; 21.32.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torrebianca 19, I. nadst.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun iz vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Sprejema „Dinarje“ na tekeči račun in jih obrestuje po dogovoru.

Davek od vlog plača zavod sam.

Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Na razpolago varnostne celice (safe)

Uradne ure za stranke od 8½ do 13 in od 16 do 18

Ob nedeljah je urad zaprt.

Štev. telef. 25-67. 750

Najstarejši slov. denarni zavod

TISKARNA „EDINOST“ v TRSTU

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejimi stroji, črkami, Lynotype, stereotypijo ter rotacijskim strojem. Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ulica S. Francesco d'Assisi 20

IZŠEL JE: Roman v treh delih

MOČ PRETEKLOSTI

Spisala V. J. Križanovska.
Iz ruščine prevedel IVAN VOUK.

Cena L 6·—, po pošti priporočeno L 7·40. V inozemstvo L 8·60 proti v naprej poslanemu znesku. - Roman je izdala iz založila Tiskarna Edinost. - Prodaje: Tiskarna Edinost v Trstu, Via S. Francesco 20/I., - Knjigarna J. Štoka, Via Milano 37 in Žen. dobr. udruženje v Trstu. Nar. Knjigarna, Gorica, Carducci 7. - Kraigher Josip, Postojna.

Vezane v originalne platnice (cena L 10·—) se dobi v knjigarni STOKA.